

Наталія БАХМАТ

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 013
ПОЧАТКОВА ОСВІТА:
ОРГАНІЗАЦІЯ
ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЗАХИСТ**

навчально-методичний посібник

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик початкової освіти

Наталія БАХМАТ

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 013 ПОЧАТКОВА ОСВІТА:
ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЗАХИСТ**

Навчально-методичний посібник

Київ – 2024

УДК 378.147:001(075.8)

*Рекомендовано до друку рішенням
Ради з науково-методичної роботи і забезпечення якості освітньої діяльності
та якості вищої освіти педагогічного факультету
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
протокол № 6 від 22 травня 2024 року*

Рецензенти:

Матвієнко О.В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки, заступник декана з наукової роботи та міжнародних зв'язків Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;

Романюк С.З., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та методики початкової освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Федій О.А., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка;

Б-30 Бахмат Н.В. Кваліфікаційна робота зі спеціальності 013 Початкова освіта : організація дослідження та захист : навчально-методичний посібник / [авт.-уклад. Н.В. Бахмат]. Київ : Міленіум, 2024. 124 с.

Навчально-методичний посібник розроблено відповідно до освітньо-професійної програми «Початкова освіта» для підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти у галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 013 «Початкова освіта».

У посібнику детально висвітлено особливості організації наукового дослідження при написанні кваліфікаційних робіт. Надано практичні рекомендації щодо збору, систематизації матеріалів з досліджуваної теми, роботи з літературними джерелами, а також оформлення тексту та підготовки до захисту кваліфікаційної роботи. Матеріали посібника сприятимуть здобувачам вищої освіти у виборі актуальної теми для кваліфікаційної роботи, зважаючи на особливості майбутньої педагогічної діяльності, наукові інтереси та індивідуальні можливості.

Посібник рекомендується для використання здобувачами вищої освіти спеціальності 013 «Початкова освіта» університетів, інститутів, коледжів, а також науково-педагогічними працівниками, які здійснюють керівництво кваліфікаційними роботами.

ISBN 978-966-8063-79-8

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	6
1.1. Передумови написання та захисту кваліфікаційної роботи	6
1.2. Характеристика та визначення кваліфікаційної роботи	12
1.3. Методологічні вимоги та практичні навички, необхідні для написання і захисту кваліфікаційної роботи	17
1.4. Нормативні документи	19
1.5. Принципи організації та проведення магістерського дослідження.....	21
1.6. Організація і керівництво кваліфікаційними роботами.....	24
1.7. Основні етапи магістерського дослідження	27
РОЗДІЛ II. СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	31
2.1. Титульний аркуш кваліфікаційної роботи	31
2.2. Перелік умовних позначень, скорочень і термінів (за необхідності)	32
2.3. Вступ	33
2.4. Основна частина	49
2.5. Висновки	51
2.6. Список використаних джерел.....	52
2.7. Додатки	55
РОЗДІЛ III. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	57
3.1. Оформлення кваліфікаційної роботи	57
3.2. Оформлення структурних частин кваліфікаційної роботи.....	58
РОЗДІЛ IV. ПОРЯДОК ПІДГОТОВКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	80
4.1. Організаційна підготовка до захисту кваліфікаційної роботи	80
4.2. Процедура захисту кваліфікаційної роботи	86
4.3. Оцінювання кваліфікаційної роботи.....	88
4.4. Типові помилки під час написання кваліфікаційної роботи	91
РОЗДІЛ V. ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ	93
5.1. Інноваційні технології навчання української мови та читання в початковій школі.....	93
5.2. Інноваційні технології навчання математики в початковій школі	95
5.3. Інноваційні технології навчання інтегрованого курсу	96
«Я досліджую світ»	96
5.4. Інноваційні технології навчання мистецтва в початковій школі ..	99
5.5. Партнерська взаємодія учасників освітнього процесу Нової української школи	100
5.6. Інклюзивне навчання та психолого-педагогічний супровід учасників освітнього процесу	101

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	103
ДОДАТКИ.....	108
Додаток А.....	108
Додаток Б.....	109
Додаток В.....	111
Додаток Г.....	112
Додаток Д.....	113

ВСТУП

Навчально-методичний посібник укладено відповідно до освітньо-професійної програми «Початкова освіта» для підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти у галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 013 «Початкова освіта». Посібник є важливим методичним засобом для здобувачів вищої освіти та їх наукових керівників.

Основною метою посібника є надання методичної підтримки здобувачам вищої освіти в процесі написання та захисту кваліфікаційних робіт. Він призначений для допомоги в освоєнні методів і прийомів організації наукового дослідження, що є невід'ємною складовою професійної підготовки майбутніх вчителів початкової школи. Посібник орієнтований на розвиток у здобувачів здатності самостійно проводити дослідження, аналізувати літературні джерела, формулювати наукові питання та пропонувати шляхи вирішення актуальних педагогічних проблем.

У навчально-методичному посібнику:

– Розкрито основні етапи організації наукового дослідження: від вибору теми до завершального захисту роботи.

– Представлено рекомендації щодо вибору актуальних тем кваліфікаційних робіт з урахуванням майбутньої професійної діяльності в початковій школі, наукових інтересів здобувачів вищої освіти та їх індивідуальних особливостей.

– Детально описано методологію збору та обробки наукових даних, правила роботи з науковою літературою та іншими джерелами інформації.

– Надано поради щодо структурування тексту кваліфікаційної роботи, дотримання вимог академічного письма та етичних стандартів наукового дослідження.

– Описано ключові аспекти підготовки до публічного захисту кваліфікаційної роботи, включаючи поради щодо успішної презентації результатів дослідження.

– Робиться акцент на вимогах до роботи, структурі, змісті та значущості дослідження, а також підкреслюється важливість самостійної аналітичної діяльності автора.

Призначення посібника полягає в тому, щоб полегшити здобувачам вищої освіти процес науково-дослідної роботи, зробивши його більш структурованим та організованим. Посібник допоможе не тільки підвищити якість написання кваліфікаційних робіт, а й сприятиме розвитку у здобувачів вищої освіти наукового мислення, аналітичних навичок та вміння застосовувати отримані знання у педагогічній діяльності.

Посібник рекомендується для використання здобувачами вищої освіти спеціальності 013 «Початкова освіта» університетів, інститутів, коледжів, а також науково-педагогічними працівниками, які здійснюють керівництво кваліфікаційними роботами. Він стане корисним інструментом для ефективної підготовки до виконання науково-дослідницької роботи і допоможе здобувачам вищої освіти більш усвідомлено підходити до вибору теми та її опрацювання.

РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1.1. Передумови написання та захисту кваліфікаційної роботи

Навчально-методичний посібник визначає загальні вимоги до підготовки, змісту, структури та оформлення кваліфікаційних робіт для спеціальності 013 «Початкова освіта» у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (далі – Університет). Згідно з Положенням про організацію освітнього процесу в Університеті, здобувачі вищої освіти виконують кваліфікаційні роботи на завершальному етапі навчання за освітнім ступенем «Магістр», що включає:

- систематизацію, закріплення та розширення теоретичних і практичних знань з напрямку підготовки/спеціальності та їх застосування для вирішення конкретних наукових, технічних, економічних, виробничих та інших завдань;
- розвиток компетентностей щодо організації самостійної роботи, а також оволодіння методами дослідження та проведення експериментів, пов'язаних з темою роботи.

Атестація здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Початкова освіта» спеціальності 013 «Початкова освіта» проводиться у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи.

Кваліфікаційна робота (КР) є обов'язковою складовою підсумкової атестації випускників магістратури. Її виконання завершує процес освоєння освітньо-професійної програми та слугує засобом контролю набутих здобувачем знань, умінь і компетентностей. На основі результатів виконання та захисту КР Екзаменаційна комісія (ЕК) приймає рішення щодо присвоєння випускнику кваліфікації «Магістр початкової освіти. Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти».

Кваліфікаційна робота має на меті розв'язання дослідницької та/або інноваційної проблеми у сфері початкової освіти.

Атестація проводиться у формі публічної презентації кваліфікаційної роботи, яка відкрита для відвідування представниками інших закладів вищої освіти та/або роботодавцями.

КР є самостійною та логічно завершеною кваліфікаційною працею, що відображає виконання завдань у межах певного виду діяльності, до якого готується магістрант (науково-дослідницька, науково-педагогічна, проектна, технологічна, творча, організаційна тощо).

КР представляє наукове дослідження теоретичного або прикладного характеру, спрямоване на отримання та застосування нових знань. Логічна завершеність передбачає цілісність і внутрішню єдність роботи, що проявляється у взаємозв'язку мети, завдань, методології, структури, повноти та результатів дослідження.

Самостійність КР означає її оригінальність, новизну матеріалів і результатів, або ж концептуально нове узагальнення раніше відомих матеріалів і положень.

Не допускається будь-яка форма запозичення раніше отриманих наукових результатів без належного посилання на автора та джерело, так само як і цитування без відповідного посилання на наукові дослідження.

Метою написання і захисту КР є демонстрація вміння самостійно працювати з науковою, навчальною та методичною літературою, аналізувати наукові концепції, узагальнювати практичні результати, а також формулювати власні висновки та пропозиції.

Нормативні документи освітньої галузі, зокрема Закони України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), «Концепція державної системи професійної орієнтації населення», «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки» (2013), «Концепція розвитку педагогічної освіти» (2018), а також Державний стандарт вищої освіти за спеціальністю 013 «Початкова освіта» (2024), декларують необхідність підготовки нової генерації педагогічних кадрів. Ці фахівці мають бути здатні забезпечувати

якісне задоволення освітніх потреб здобувачів, сприяти розвитку їхнього інтелектуального, культурного та комунікативного потенціалу.

Для вирішення цієї проблеми в сучасних умовах майбутні вчителі початкових класів повинні усвідомлювати переваги особистісно орієнтованої парадигми освіти, застосовувати компетентнісний підхід в освітньо-виховному процесі, демонструвати професійну креативність та володіти інноваційними педагогічними технологіями. Ступінь магістра відображає рівень підготовки випускника та його готовність до науково-дослідної та науково-педагогічної діяльності.

Ступінь магістра присуджується на основі успішного захисту КР. Метою цієї роботи є розв'язання комплексу прикладних завдань відповідно до узагальненого об'єкта діяльності через застосування системи теоретичних знань і практичних навичок, отриманих протягом усього періоду навчання.

Кваліфікаційна робота є науковим дослідженням навчально-дослідного характеру, яке виконується здобувачем вищої освіти за обраною темою, що стосується актуальних проблем початкової освіти. Робота базується на матеріалах, зібраних під час навчання в магістратурі та переддипломної практики. Основним завданням є підтвердження здатності студента до самостійного наукового пошуку, використання теоретичних знань і практичних навичок, визначення та формулювання проблем, а також оволодіння методами та прийомами їх вирішення, аналізу та узагальнення науково-практичної інформації.

Кваліфікаційна робота має комплексний характер і спрямована на поглиблення здобутих компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати дослідницькі та/або інноваційні задачі у сфері початкової освіти.

Загальні компетентності:

ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 02. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 03. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК 04. Здатність працювати автономно.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК 02. Здатність використовувати різні стратегії комунікації державною та іноземною мовами в професійній та науковій діяльності у сфері початкової освіти.

СК 04. Здатність створювати та застосовувати інноваційні технології в навчанні освітніх галузей, визначених у Державному стандарті початкової освіти, в стандартних, нестандартних та невизначених ситуаціях.

СК 05. Здатність до педагогічного партнерства в професійній та науковій діяльності, саморозвитку та навчання впродовж життя.

СК 06. Здатність управляти освітнім процесом у сфері початкової освіти, що потребує нових стратегічних підходів, з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

СК 07. Здатність інтегрувати знання й розв'язувати складні задачі, провадити дослідження та/або інноваційну діяльність з метою розвитку нових знань та процедур у сфері початкової освіти.

СК 09. Здатність моделювати, створювати та підтримувати безпечне, ергономічне, інклюзивне освітнє середовище початкової школи.

Програмні результати навчання:

ПРН 01. Мати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності, уміння/навички розв'язання проблем початкової освіти, необхідні для проведення досліджень та/або провадження Інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур.

ПРН 07. Відповідати критеріям академічної доброчесності у власній науково-дослідницькій діяльності в сфері початкової освіти.

ПРН 08. Планувати, організовувати і здійснювати наукові (експериментальні) дослідження у сфері початкової освіти; аналізувати, узагальнювати й презентувати результати дослідження; доводити власну наукову позицію.

ПРН 09. Застосовувати методи та прийоми навчання, виховання та розвитку здобувачів першого рівня, педагогічні інновації, оцінювати результативність їх застосування у сфері початкової освіти.

Специфіка кваліфікаційної роботи.

Кваліфікаційна робота вирізняється актуальністю, наявністю елементів наукової та/або практичної новизни, використанням поглиблених спеціалізованих знань, а також обґрунтованим вибором теорій і методів, включаючи міждисциплінарні підходи.

На відміну від дисертації на здобуття ступеня доктора філософії (PhD), яка вирішує завдання або пропонує наукові розробки, що мають значний внесок у відповідну галузь знань або сферу життя суспільства, кваліфікаційна робота магістра насамперед відображає рівень професійної підготовки випускника. Тому її зміст і продемонстровані компетентності повинні відповідати освітньо-професійній програмі підготовки магістра.

У процесі підготовки кваліфікаційної роботи здобувач другого (магістерського) рівня освіти має продемонструвати здатність до самостійного наукового пошуку, професійного викладу спеціалізованої інформації, наукової аргументації та захисту власної позиції, опираючись на набуті компетентності. Ці вимоги обумовлюють освітні завдання, які реалізуються в процесі написання та публічного захисту роботи:

- поглиблення, систематизація та інтеграція теоретичних знань і практичних навичок зі спеціальності 013 «Початкова освіта»;
- розвиток уміння критично оцінювати та узагальнювати теоретичні положення, застосовувати сучасні методи, технології та підходи для вирішення проблем у сфері початкової освіти;

- формування навичок планування та проведення наукових досліджень, обробки наукової інформації, аналізу, інтерпретації та аргументації отриманих результатів;
- розвиток здатності використовувати отримані знання для виконання прикладних завдань за фахом, розробляти науково обґрунтовані рекомендації та пропозиції;
- удосконалення навичок презентації, ведення публічної дискусії та захисту отриманих наукових результатів, розроблених пропозицій і рекомендацій.

Залежно від характеру поставлених завдань кваліфікаційна робота може належати до одного з типів дослідження або поєднувати елементи різних типів: теоретичного (методологічного), емпіричного (експериментального) чи прикладного (проектного).

Робота над кваліфікаційною роботою триває протягом усього періоду навчання в магістратурі та включає етапи науково-дослідної діяльності магістранта і проходження практик.

КР не може бути простою компіляцією з фрагментів різних статей та книг. Вона повинна представляти науково обґрунтований, завершений матеріал, який містить факти та дані, що розкривають взаємозв'язки між явищами, процесами, аргументами та діями. Робота повинна демонструвати певну новизну через узагальнення літературних джерел, результати емпіричних досліджень та містити авторське бачення проблеми й можливі шляхи її вирішення. Відповідно до цього підходу формується структура КР, визначаються її мета, завдання, методологія дослідження та висновки.

Дослівне запозичення тексту іншого автора без належного посилання на джерело вважається плагіатом, що суворо засуджується в науковій спільноті. Робота, в якій було виявлено плагіат, знімається з розгляду на будь-якій стадії підготовки та не підлягає повторному захисту.

1.2. Характеристика та визначення кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота є одним із видів індивідуальних завдань навчально-дослідницького характеру, що має творчий і науковий складник. Вона виступає як самостійне навчально-наукове дослідження здобувача вищої освіти, яке виконується на другому (магістерському) рівня за освітніми компонентами згідно з вимогами навчального плану спеціальності.

Метою виконання кваліфікаційної роботи є поглиблення, узагальнення та закріплення знань зі спеціальних навчальних дисциплін, а також формування навичок застосування цих знань для комплексного вирішення конкретних професійних завдань. Кваліфікаційна робота спрямована на розвиток уміння самостійно працювати з навчальною та науково-методичною літературою, історичними джерелами, а також використовувати сучасні інформаційні технології та інструменти для опрацювання дослідницького матеріалу.

Згідно з положенням «Про організацію освітнього процесу у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка», кваліфікаційна робота виконується з метою закріплення, поглиблення й узагальнення знань, отриманих здобувачами вищої освіти під час навчання, та їх практичного застосування для вирішення професійних завдань.

Кваліфікаційна робота повинна демонструвати високий теоретичний рівень, базуватися на глибокому вивченні сучасних психолого-педагогічних досліджень, науково-методичних праць і робіт із суміжних дисциплін, а також на зібраному автором фактичному матеріалі. Дослідницька діяльність у межах кваліфікаційної роботи може мати як **теоретичний** (реферативний), так і **дослідницький** (практичний) характер, залежно від обраного напрямку та завдань дослідження.

Теоретична кваліфікаційна робота передбачає вміння автора не тільки грамотно викладати думки інших науковців, а й обов'язково висловлювати

власну позицію щодо теми дослідження. Хоча процес написання такої роботи може нагадувати написання реферату, між ними існують суттєві відмінності.

– По-перше, у теоретичній кваліфікаційній роботі автор зобов'язаний аргументовано висловлювати власну думку з досліджуваного питання. Думки інших науковців можуть використовуватись як рекомендаційний матеріал для обґрунтування власної позиції.

– По-друге, обсяг теоретичної кваліфікаційної роботи є значно більшим, ніж у рефераті, і може досягати 30 сторінок (включно зі списком використаних джерел).

Написання теоретичної кваліфікаційної роботи вимагає проведення глибокого аналітичного огляду літератури та узагальнення педагогічного досвіду. На основі цього аналізу розробляється можливий варіант методики проведення уроків, оцінювання рівня знань і вмінь учнів у галузі початкової освіти тощо. Здобувач вищої освіти повинен критично аналізувати наявні методики викладання предметів початкової школи, виявляти їх недоліки та пропонувати конструктивні елементи для вдосконалення навчальних і виховних систем.

Автору важливо уникати компіляції матеріалів, дотримуючись вимог наукового аналізу, синтезу та узагальнення, що сприяє розвитку самостійного мислення здобувача. У роботі мають бути відображені різні наукові позиції щодо обраної теми. Крім того, варто не тільки окреслити проблеми та невирішені питання, але й запропонувати можливі шляхи їх вирішення. Одним із підходів до виконання кваліфікаційної роботи може бути «звуження» теми до конкретного випадку чи прикладу, що дозволяє глибше проаналізувати проблему.

У теоретичній кваліфікаційній роботі проводиться детальний аналіз найважливіших і найбільш актуальних досліджень з обраної теми. Для надання дослідженню творчого характеру необхідно:

1. Продемонструвати самостійний підхід до аналізу психолого-педагогічних і методичних джерел.
2. Порівняти різні точки зору на досліджувану проблему.
3. Висловити оцінювальні судження щодо основних теоретичних положень, замість простого переказу літератури.
4. Сформувати зв'язок із практикою початкової школи.

Також у теоретичній кваліфікаційній роботі можна проаналізувати методики прикладних (експериментальних) досліджень за темою, хоча проведення власного дослідження не є обов'язковим. За структурою така робота повинна містити чіткий розподіл на розділи та підрозділи.

Значення теоретичної кваліфікаційної роботи полягає в тому, що вона виступає як комплексний показник впливу проведеного наукового дослідження на педагогічну практику. Вона демонструє перспективність, доказовість та концептуальність дослідження. Наприкінці роботи автор має чітко зазначити, які теоретичні висновки були зроблені та що вдалося виявити в результаті проведеного аналізу.

Кваліфікаційна робота з **практичною частиною** вимагає проведення самостійного дослідження або глибокого аналізу педагогічного явища чи процесу з обов'язковою розробкою авторських проектно-практичних рекомендацій. Ці рекомендації мають бути спрямовані на розв'язання конкретних проблем та вдосконалення певних аспектів освітньої практики. Здобувачі вищої освіти повинні демонструвати здатність не лише досліджувати наявні проблеми, але й пропонувати практичні рішення, які можуть бути реалізовані у початковій освіті.

Прикладні дослідження можуть мати різну організаційну структуру, залежно від специфіки навчальної дисципліни, в межах якої виконується робота.

Дослідницька діяльність у межах кваліфікаційної роботи, зазвичай, проводиться під час проходження навчальної та виробничої практики. Це може

бути навчально-виховна практика в початковій школі або педагогічна практика, де експерименти та спостереження за навчальним процесом допомагають здобувачам науково обґрунтувати свої пропозиції.

Кваліфікаційна робота з практичною частиною повинна містити від 25 до 30 сторінок друкованого тексту (включаючи список використаних джерел), забезпечуючи повний аналіз результатів дослідження та розроблення рекомендацій щодо вдосконалення освітнього процесу.

Прикладом дослідницької роботи може слугувати дослідження на тему «Методика підвищення ефективності навчальної роботи молодших школярів на уроках «Я досліджую світ». Тут доцільним буде проведення хронометрування навчальної діяльності учнів вдома, анкетування та діагностичні бесіди щодо їх організації пізнавальної діяльності, а також аналіз змісту та обсягу домашніх завдань.

Значення кваліфікаційної роботи практичного характеру полягає у здатності сприяти реальним покращенням у освітньому процесі. Це може бути досягнуто через упровадження результатів дослідження у педагогічну практику, що може відбуватися двома шляхами:

1. Безпосередній шлях – коли результати адресуються педагогам та закладам загальної середньої освіти для безпосереднього використання в їхній діяльності.

2. Опосередкований шлях – коли результати дослідження вносяться до педагогічної теорії, яка потім впливає на освітню практику опосередковано, через подальші дослідження та теоретичні розробки.

Тематика кваліфікаційних робіт, яка пов'язана з фаховими дисциплінами, щорічно затверджується кафедрою і відповідає практичним потребам професії. Важливо, що теми кваліфікаційних робіт мають потенціал для розвитку у майбутні магістерські дослідження. Здобувачі вищої освіти мають право на вільний вибір теми своєї роботи, що сприяє індивідуалізації дослідницького процесу.

Перелік дисциплін, за якими виконується кваліфікаційна робота, а також терміни її виконання зазначено в навчальних планах. Однак ці вимоги можуть коригуватися на засіданні кафедри з метою відповідності актуальним освітнім та професійним стандартам.

Під час написання кваліфікаційних робіт здобувачі вищої освіти отримують можливість значно розширити свій науково-теоретичний світогляд, розвиваючи навички самостійного опрацювання літературних джерел, аналізу педагогічного досвіду та засвоєння методик проведення наукових досліджень.

Процес написання кваліфікаційної роботи охоплює кілька ключових етапів:

1. Глибоке вивчення літератури з обраної теми: як психолого-педагогічних, так і методичних джерел.
2. Висування наукової гіпотези та пошук шляхів вирішення проблеми, що є центральною для дослідження.
3. Реалізація результатів дослідження під час педагогічної практики.
4. Формулювання висновків на основі отриманих результатів і їх подальше узагальнення.
5. Вдосконалення та наукове структурування роботи – це останній етап, що включає заключне редагування тексту та його бібліографічне оформлення.

Завданнями кваліфікаційної роботи є:

1. Систематизація здобутих наукових знань.
2. Поглиблення професійно значущих компетенцій та навичок.
3. Розвиток умінь самостійної організації науково-дослідної діяльності.
4. Оволодіння сучасними методами пошуку, обробки та застосування інформації.

Таким чином, кваліфікаційна робота є важливим етапом професійної підготовки, який дозволяє здобувачу вищої освіти продемонструвати свою наукову зрілість і готовність до самостійної діяльності у педагогічній сфері.

1.3. Методологічні вимоги та практичні навички, необхідні для написання і захисту кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота повинна мати характер пілотажного емпіричного дослідження, яке є першочерговим етапом у вивченні складного педагогічного явища або процесу. Це дослідження не тільки перевіряє гіпотези, а й надає важливу емпіричну основу для подальших наукових розвідок. У рамках роботи здобувач вищої освіти зобов'язаний виконати кілька ключових завдань:

1. Чітке визначення мети та завдань дослідження:

– Здобувач повинен визначити мету дослідження, яка повинна чітко відповідати актуальним проблемам педагогіки. Важливо також окреслити об'єкт і предмет дослідження, визначивши ті аспекти педагогічного процесу або явища, які підлягають вивченню.

– Теоретичні та емпіричні завдання мають бути конкретизовані з тим, щоб відобразити основні напрямки дослідницької роботи.

2. Актуальність і значимість дослідження:

– Здобувач має продемонструвати здатність обґрунтувати актуальність дослідження, висвітлюючи його значення для теорії та практики. Необхідно сформулювати методологічну основу та розробити наукову гіпотезу, яка слугуватиме базою для проведення експерименту.

– Автором підкреслюється важливість наукового внеску роботи, її практична цінність для покращення методик викладання та загальної педагогічної практики.

3. Робота з науковими джерелами:

– Важливим є вміння здобувача працювати з професійними текстами, зокрема монографіями, науковими статтями та матеріалами конференцій. Це передбачає критичний аналіз джерел, правильну інтерпретацію отриманої інформації та її застосування для розкриття теми кваліфікаційної роботи.

– Здобувач має коректно оформляти цитати та виноски, дотримуючись вимог академічної доброчесності.

4. Стилїстика і логїка наукового тексту:

– Робота повинна бути виконана в науково-педагогїчному стилї, де важлива логїка викладу та чїткїсть побудови тексту. Здобувач має продемонструвати вмїння використовувати наукову термїнологїю та забезпечувати структурованїсть тексту, що вїдповїдає вимогам до наукових робїт.

5. Органїзація експериментальної та дїагностичної роботи:

– Пїд час написання роботи здобувач повинен продемонструвати навички органїзацїї експерименту: сформулювати завдання, вибрати вїдповїднї методи збору даних (опитування, спостереження, тести тощо), провести дослїдницьку роботу в умовах освїтнього процесу та аналізувати отриманї результати.

6. Статистичне опрацювання даних:

– Пїсля збору емпїричних даних здобувач має вмїти застосовувати методи первинної статистичної обробки. Це охоплює використання як описової, так і порївняльної статистики, що дозволяє глибоше інтерпретувати результати, зробити обґрунтованї висновки та перевірити гїпотезу дослїдження.

7. Інтерпретація результатів та формулювання висновків:

– Робота повинна включати педагогїчну інтерпретацїю отриманих даних, тобто аналіз результатів з огляду на їх значущїсть для теорїї і практики початкової освїти. Висновки мають бути тїсно пов'язанї з метою та завданнями дослїдження, а також вїдповїдати його основним результатам.

8. Авторське новаторство:

– Важливим елементом роботи є авторськїй пїдхїд до вирїшення дослїджуваної проблеми. Це може включати аргументоване викладення

власних поглядів на проблему, самостійну інтерпретацію отриманих результатів та їх обговорення в контексті сучасних педагогічних теорій.

– Авторське новаторство також може включати пропозиції щодо вдосконалення методик або нових підходів до викладання певних дисциплін у початковій школі.

9. Захист кваліфікаційної роботи:

– На етапі захисту здобувач повинен продемонструвати вміння використовувати категоріальний апарат досліджуваної проблематики, вести наукову дискусію та обґрунтовано захищати свої погляди. Також важливим є вміння структурувати науковий текст у вигляді доповіді та відповіді на запитання, що виникають у комісії під час захисту.

Завдяки виконанню зазначених завдань здобувач повинен продемонструвати не лише здатність до проведення самостійного наукового дослідження, але й рівень сформованих професійних компетентностей, які відповідають вимогам підготовки фахівців освітнього рівня магістра. Така робота є свідченням глибокого розуміння теоретичних основ педагогіки, методології наукових досліджень та здатності застосовувати ці знання для вирішення актуальних проблем початкової освіти.

1.4. Нормативні документи

1. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.1–2003, IDT) : ДСТУ ГоСТ 7.1:2006. На заміну ГОСТ 7.1-84, ГОСТ 7.16-79, ГОСТ 7.18-79, ГОСТ 7.34-81, ГОСТ 7.40-82. Чин. 2007-07-01. Київ : Держспоживстандарт України, 2007. 47 с. (Національний стандарт України).

2. Державний стандарт початкової освіти [Електронний ресурс]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF/>

3. Кодекс академічної доброчесності Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція) від

29.04.2021 р. № 55-ОД [Електронний ресурс]. URL : https://drive.google.com/file/d/1W_tRKAqt4kKFyD1zNzR76uxVZY3mUjBV/view.

4. Концепція «Нова українська школа»: затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. No 988-р. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>.

5. Методичні рекомендації з написання та оформлення дипломних робіт студентами Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / [упорядники : А. С. Попович, Н. М. Розумяк ; за ред. А. С. Попович]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2012. 66 с.

6. Методичні рекомендації з перевірки курсових, дипломних/кваліфікаційних робіт (проектів), дисертацій здобувачів ВО К-ПНУ на рівень унікальності (нова редакція). URL: <http://surl.li/ljmcnm>,

7. Положення про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університету імені Івана Огієнка (зі змінами) від 26.02.2020 р. №25-ОД [Електронний ресурс]. URL: <https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBB0VvL2bTCaLtRbcQA86/view>.

8. Положення про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, наказ ректора від 28.08. 2020 р. №95-ОД [Електронний ресурс]. URL: <https://drive.google.com/file/d/1fjt5mTcwrKgEpV8cjHYUM7Gal6MikA4o/view>.

9. Положення про освітні програми в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (нова редакція) від 30.10.2020 р. №117-ОД [Електронний ресурс]. URL: <https://drive.google.com/file/d/1apkc4bdu4wTDTUFtQAsNdFAExi9GLi6d/view>.

10. Приклади оформлення бібліографічного опису у списку джерел згідно «Бюлетень ВАК України», № 5, 2009 [Електронний ресурс]. URL: http://www.zerkalov.kiev.ua/sites/default/files/literatura_kl.pdf.

11. Приклади оформлення бібліографічного опису відповідно до ДСТУ 8302:2015. URL: <http://library.kpnu.edu.ua/wp-content/plugins/pdfjsviewer-shortcode/pdfjs/web/viewer.php?file=http%3A%2F%2Flibrary.kpnu.edu.ua%2Fwp-content%2Fuploads%2F2018%2F06%2FBO-za-vymogamy-DSTU-8302-pdf&download=true&print=true&openfile=false>.

12. Про вищу освіту [Електронний ресурс]: Закон України від 01.07.2014 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/l556-18>.

13. Типові освітні програми для 1–4 класів Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>

1.5. Принципи організації та проведення магістерського дослідження

У процесі організації та проведення педагогічного дослідження необхідно дотримуватися низки основних принципів, що забезпечують якість дослідницької діяльності, правильний добір фактів та способів аналізу. Ці принципи не лише впливають на підхід до вивчення проблем, але й формують загальну методологію дослідження.

1. Принцип цілісного вивчення педагогічного явища і процесу.

Цей принцип зобов'язує дослідника вивчати педагогічні явища в контексті цілісного формування особистості, тобто враховувати взаємозв'язок між освітніми, виховними та психологічними процесами. Дослідження повинно відображати всі аспекти розвитку учнів, включаючи як зовнішні впливи (навколишнє середовище, освітню систему), так і внутрішні (індивідуальні особливості). Реалізація цього принципу вимагає комплексного підходу, коли педагогічне явище розглядається не ізольовано, а у взаємозв'язку з іншими компонентами освітнього процесу. Це допоможе краще зрозуміти, як різні чинники впливають на формування особистісних якостей учнів.

2. Принцип комплексного використання методів дослідження.

Складність і багатогранність педагогічних процесів передбачає застосування різноманітних методів дослідження. Оскільки педагогічні явища пов'язані між собою безліччю складних зв'язків, доцільно використовувати багатоаспектний підхід, який дозволяє розкрити ці зв'язки. Це означає використання методів спостереження, опитувань, експерименту, аналізу документів та інших наукових методів. Автору важливо постійно перевіряти та уточнювати отримані дані, використовуючи різні методики, аби забезпечити об'єктивність і надійність результатів.

3. Принцип об'єктивності.

Об'єктивність є основою будь-якого наукового дослідження. Вона передбачає, що результати дослідження мають бути незалежними від суб'єктивних вподобань дослідника. Для цього необхідно застосовувати кілька методів для перевірки одного і того ж факту, зіставляти дані свого дослідження з результатами інших наукових праць. Це допомагає мінімізувати ризик упередженості і дозволяє зробити висновки, що ґрунтуються на неупереджених і перевірених фактах, що є життєво важливим у педагогічних дослідженнях.

4. Принцип єдності вивчення і виховання особистості.

У педагогічному дослідженні необхідно поєднувати процеси навчання та виховання. Педагог не лише спостерігає за дітьми, а й активно сприяє їх самопізнанню та розвитку. Водночас важливо враховувати особистісний аспект: дослідник повинен бути педагогом, який впливає на процес розвитку учнів, і дослідником, який аналізує їхні реакції та зміни. Це означає, що під час експериментальної роботи педагог виконує кілька ролей одночасно: навчає, виховує та аналізує результати своєї діяльності.

5. Принцип вивчення явища в його зміні і розвитку.

Педагогічні явища є динамічними і постійно змінюються під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів. Цей принцип вимагає розглядати педагогічні процеси в їхньому розвитку та взаємозв'язку з іншими явищами.

Це дозволяє більш глибоко зрозуміти суть досліджуваного явища і виявити тенденції його змін. Результати педагогічного експерименту будуть більш точними, якщо дослідник врахує еволюцію досліджуваних якостей або процесів у часі, а також суперечливі впливи.

6. Принцип історизму.

Історичний підхід дозволяє дослідникові побачити явище не як ізольований факт, а як частину тривалого процесу розвитку. Завдяки цьому принципу можна виявити закономірності у змінах педагогічних процесів, порівнювати сучасні явища з попередніми, простежувати, як практика впливає на розвиток теорій, і навпаки. Принцип історизму також допомагає краще зрозуміти еволюцію педагогічних підходів та їх адаптацію до сучасних вимог.

7. Принцип поєднання наукової сміливості з передбачливістю.

Педагогічне дослідження передбачає новаторські підходи до вирішення проблем, однак ці рішення повинні бути обґрунтованими та перевіреними, оскільки помилки можуть негативно вплинути на учнів. Автору необхідно постійно аналізувати хід експерименту, здійснювати проміжні «зрізи» для виявлення можливих недоліків і скорегувати методики, якщо це необхідно. Цей принцип закликає до обережності при впровадженні нововведень і постійного аналізу можливих наслідків експерименту.

8. Принцип глибинного розгляду проблеми:

Для того, щоб зрозуміти сутність педагогічного явища, необхідно проникнути в його глибину, дослідити діалектику процесу, який є складним і багатогранним. Поверхневий підхід не дозволить отримати точних висновків, тому важливо досліджувати явище з різних сторін, аналізуючи як позитивні, так і негативні аспекти. Тільки глибокий аналіз дозволить виявити суттєві характеристики педагогічного явища і зрозуміти його справжню природу.

Кожен із окреслених принципів забезпечує комплексний і всебічний підхід до організації дослідження, що сприяє не лише отриманню науково обґрунтованих результатів кваліфікаційної роботи, але й їх успішному впровадженню в освітню практику.

1.6. Організація і керівництво кваліфікаційними роботами

Перелік тем кваліфікаційних робіт для спеціальності 013 Початкова освіта затверджується закладом вищої освіти (ЗВО) до початку навчального року. Тематику кваліфікаційних робіт на наступний навчальний рік розробляє, затверджує та оприлюднює кафедра теорії та методик початкової освіти до 20 травня поточного навчального року на офіційній веб-сторінці або в системі дистанційного навчання (наприклад, MOODLE). Теми робіт повинні відповідати навчальним завданням, бути актуальними та спрямованими на вирішення практичних завдань, пов'язаних з професійною діяльністю у галузі початкової освіти.

Тематика кваліфікаційних робіт повинна чітко відображати сутність і зміст професійної діяльності майбутнього фахівця рівня бакалавра. Назви робіт мають бути конкретними й містити опис процесу діяльності та очікуваного результату.

Здобувачі вищої освіти мають право обирати тему з переліку, запропонованого кафедрою, або ж запропонувати власну тему, яка відповідає їхнім науковим інтересам та професійним уподобанням. Офіційне закріплення теми відбувається в осінньому семестрі (I семестр) для студентів, які навчаються за програмою магістра.

Теми обговорюють та затверджують на засіданні вченої ради педагогічного факультету. Здобувачі вищої освіти мають право вільного вибору теми кваліфікаційної роботи із запропонованого кафедрою переліку або можуть запропонувати свою тему з обґрунтуванням доцільності її

розробки. Тематика роботи має враховувати проблематику сучасних педагогічних досліджень у сфері початкової освіти (Розділ V).

У виборі теми рекомендується:

- враховувати суспільні потреби у вирішенні певної педагогічної проблеми;
- ґрунтуватися на власних наукових інтересах і здібностях;
- враховувати спеціальність та блок вибіркових дисциплін;
- пов'язувати тему з попередньою науково-дослідною діяльністю та педагогічною практикою.

У процесі розроблення тем слід звертати увагу на сучасні проблеми початкової школи, а також на їхню актуальність для підготовки майбутніх педагогів.

Після обрання теми необхідно узгодити її з науковим керівником. У разі необхідності, тему можна змінити за обґрунтованим проханням здобувача або за ініціативою наукового керівника. Одну тему може обрати лише один здобувач з академічної групи.

Призначення керівників кваліфікаційних робіт (за поданням кафедри) та вибір здобувачем теми кваліфікаційної роботи за його особистою заявою затверджує вчена рада педагогічного факультету розпорядженням декана. Науковими керівниками кваліфікаційних робіт є науково-педагогічні працівники кафедри теорії та методик початкової освіти з науковими ступенями та вченими званнями. В окремих випадках керівництво може здійснювати запрошений фахівець, який працює за сумісництвом.

Кількість кваліфікаційних робіт на одного керівника визначається Нормами часу для планування й обліку навчальної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників ЗВО, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 07 серпня 2002 р. № 450.

В окремих випадках допускається корегування теми, плану кваліфікаційної роботи, а також заміна наукового керівника. Такі рішення

затверджуються на засіданні кафедри теорії та методик початкової освіти та вченої ради педагогічного факультету.

Для виконання кваліфікаційної роботи здобувач повинен подати на ім'я завідувача випускової кафедри теорії та методик початкової освіти заяву на виконання кваліфікаційної роботи (додаток А) і отримати підписане завідувачем кафедри завдання на кваліфікаційну роботу (додаток Б).

Здобувачі заочної форми навчання отримують довідку-виклик для виконання кваліфікаційної роботи.

Науковий керівник допомагає здобувачеві вищої освіти у виборі теми, формуванні завдань, надає консультації та рекомендації щодо написання роботи згідно з узгодженим графіком. Вибір теми є важливим етапом, від якого залежить успішність виконання роботи.

Процес написання кваліфікаційної роботи забезпечується відповідною навчальною та науковою літературою, а також технічними засобами.

Науковий керівник має такі обов'язки:

- допомога у складанні календарного плану виконання роботи;
- рекомендація необхідних джерел і літератури;
- надання консультацій відповідно до затвердженого графіка;
- перевірка та редагування роботи на всіх етапах.

Здобувач вищої освіти має право:

- самостійно обрати тему;
- користуватися ресурсами кафедри для проведення дослідження;
- отримувати консультації керівника;
- самостійно обирати оптимальні шляхи вирішення наукових завдань.

До захисту допускаються роботи, оформлені відповідно до вимог. У разі недотримання календарного плану та завдань, кафедра може розглянути питання про недопуск роботи до захисту.

Такий підхід сприятиме формуванню у здобувачів навичок самостійної наукової роботи та забезпечить успішний захист кваліфікаційних робіт.

1.7. Основні етапи магістерського дослідження

Підготовка кваліфікаційної роботи передбачає проходження основних етапів виконання, кількість яких може бути різною в залежності від змісту й завдань дослідження. Зміст основних етапів дослідження наведено в Таблиці 1.1.

Таблиця 1.1.

Етапи підготовки кваліфікаційної роботи

I етап підготовчий	1.Визначення мети, завдань, структури і методів дослідження 2.Складання плану кваліфікаційної роботи. Здійснення пошуку теоретичної й емпіричної інформації (робота з каталогами, складання списку використаних джерел, робота з книгою, виписки, тези, конспектування, ксерокопіювання важливого і цікавого матеріалу, розроблення програми й інструментарію дослідження) та визначення її обсягу. 3.Систематизація відібраного матеріалу, його вивчення й підготовка короткої історії виявлення й вивчення проблеми дослідження.
II етап робота над змістом	1.Написання чернеткового варіанту роботи та висловлення власної думки з визначених питань. 2.Робота над висновками з кожного розділу. 3.Оформлення науково-довідкового апарату роботи (наскрізні покликання, список використаних джерел).
III етап заключний	1.Виправлення роботи відповідно до зауважень наукового керівника. 2.Підготовка остаточного варіанту роботи з урахуванням вимог наукового оформлення. 3.Подання кваліфікаційної роботи на захист.

Залежно від індивідуальних особливостей здобувача вищої освіти, рівня його теоретичної підготовки та загальної дослідницької культури, робота може бути виконана у скорочені терміни.

Погодження чернеткового варіанту кваліфікаційної роботи з науковим керівником

Кваліфікаційну роботу рекомендується спочатку виконувати у чернетковому варіанті, оскільки це дозволяє гнучко реагувати на зауваження та поради наукового керівника. Це дає змогу внести необхідні зміни та доповнення до тексту, виправити помилки, уточнити окремі частини роботи, а також уникнути нелогічностей у структурі та змісті. Чернетка є важливим етапом, що допомагає побудувати чітку й послідовну наукову роботу.

Чернетковий варіант кваліфікаційної роботи слід писати на аркушах паперу з використанням лише однієї сторони з полями не менше 5 см. Це дозволяє науковому керівникові легко зазначати свої зауваження та коментарі, а здобувачу вищої освіти – вносити відповідні зміни до тексту. Чернетку можна писати ручкою синього або чорного кольору, при цьому важливо дотримуватися чіткого та розбірливого почерку. Альтернативно, текст чернетки можна набирати на комп'ютері, що полегшує внесення змін та виправлень.

Не слід відкладати підготовку чернеткового варіанту на останні дні перед встановленим терміном. Навіть досвідчені фахівці часто потребують додаткового часу для доопрацювання своїх наукових матеріалів. Чим раніше здобувач передає чернетку на перевірку, тим більше часу він матиме для покращення роботи, вдосконалення структури, уточнення аргументів та більш глибокого осмислення досліджуваної проблеми.

Крім того, рання підготовка чернетки дозволяє науковому керівникові детальніше проаналізувати роботу, надати корисні рекомендації щодо покращення, зосередити увагу на слабких місцях дослідження та запропонувати шляхи їх удосконалення. Це дає здобувачу змогу поступово й систематично працювати над роботою, уникати зайвої поспішності та стресу, пов'язаного з підготовкою до захисту.

Таким чином, підготовка чернетки є важливим етапом написання кваліфікаційної роботи, який сприяє її структурованості, логічності та загальній якості, що є основою для успішного захисту та отримання позитивної оцінки.

Усунення зауважень і врахування рекомендацій наукового керівника

Після отримання чернеткового варіанту з зауваженнями та рекомендаціями наукового керівника, здобувач вищої освіти обов'язково має доопрацювати роботу, ретельно враховуючи всі отримані поради. Це передбачає внесення необхідних правок, уточнення або доповнення окремих частин, а також остаточне коригування змісту для покращення структури та логічної послідовності викладу.

Правильне й своєчасне усунення зауважень наукового керівника є ключовим кроком на шляху до підготовки якісної кваліфікаційної роботи, що відповідає вимогам академічної доброчесності та високим стандартам наукового дослідження.

Подача остаточного варіанту кваліфікаційної роботи науковому керівникові

Після остаточного узгодження чернеткового варіанту з науковим керівником можна переходити до оформлення чистового варіанту. Текст кваліфікаційної роботи має бути передрукований заново, без жодних текстових вставок або виправлень у ручному режимі.

Перед подачею необхідно впевнитись, що в роботі відсутні граматичні, орфографічні та пунктуаційні помилки. Також важливо, щоб заголовки та підзаголовки у змісті збігалися з формулюваннями в тексті та починалися на зазначених у змісті сторінках. Усі сторінки мають бути розміщені в правильній послідовності.

Після перевірки роботу необхідно брошурувати та подати науковому керівникові. Остаточний варіант кваліфікаційної роботи подається у

паперовому вигляді на кафедру для оцінювання. Науковий керівник виставляє оцінку за кваліфікаційну роботу за системою («А», «В», «С», «D»), зважаючи на якість виконання та відповідність вимогам.

Захист кваліфікаційної роботи

До захисту допускаються лише ті здобувачі вищої освіти, які отримали позитивну оцінку від наукового керівника. Захист відбувається у призначений час у присутності екзаменаційної комісії, до складу якої входять науковий керівник, викладачі кафедри та інші члени комісії. Також на захисті можуть бути присутні інші здобувачі вищої освіти.

Під час захисту здобувач повинен представити свою кваліфікаційну роботу, продемонструвати глибоке розуміння досліджуваної теми, обґрунтувати отримані результати та відповісти на запитання членів комісії.

РОЗДІЛ II. СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

2.1. Титульний аркуш кваліфікаційної роботи

Титульний аркуш містить (Додаток В):

- найменування міністерства, якому підпорядкований заклад освіти (Міністерство освіти і науки України);
- назву ЗВО (Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка);
- назву факультету (педагогічний);
- назву кафедри, де виконана робота (кафедра теорії та методик початкової освіти);
- курс, групу, шифр і назву спеціальності,
- прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти;
- науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали наукового керівника;
- місто і рік виконання роботи.

Після титульного аркуша розташовується зміст (аркуш не нумерується), в якому містяться назви розділів і параграфів та вказуються сторінки (інтервал – 1,5).

Зміст кваліфікаційної роботи повинен відповідати таким універсальним вимогам:

- розділи мають бути рівноцінними за важливістю та обсягом: кожен розділ повинен однаково сприяти розкриттю теми, а їхній обсяг має бути приблизно рівним;
- повнота та лаконічність: у роботі слід охопити весь необхідний матеріал, що стосується теми, без додавання зайвих або непотрібних відомостей;

– чітке розмежування розділів: теми та зміст окремих розділів не повинні дублювати один одного або накладатися; кожен розділ повинен висвітлювати окремий аспект дослідження.

– уникнення повторень, жоден із пунктів плану не може дублювати назву всієї роботи або інших розділів, забезпечуючи чітку структуру й послідовність викладу.

– необхідно також чітко зазначити номери сторінок, на яких починаються:

- вступ;
- кожен розділ і підрозділ;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки.

2.2. Перелік умовних позначень, скорочень і термінів (за необхідності)

Якщо в роботі використано специфічну термінологію, маловідомі скорочення або позначення, їх можна подати у вигляді окремого списку, який розміщують перед вступом.

Список оформлюється у дві колонки: в першій (зліва) терміни або скорочення наводяться в алфавітному порядку, а в другій (справа) надається їх детальне розшифрування (Рис.2.1).

Важливо враховувати, що до переліку не вносяться терміни, скорочення або позначення, які використовуються не більше двох разів у тексті. У такому разі їх слід пояснювати безпосередньо при першій згадці (наприклад, «початкова школа», далі – ПШ).

Якщо ж спеціальні терміни або скорочення повторюються менше трьох разів, список не складається, а розшифрування термінів надається у тексті при їх першому використанні.

ДН	–	дистанційне навчання
ЗН	–	змішане навчання
ЕГ	–	експериментальні групи
ЗВО	–	заклад вищої освіти
ІКТ	–	інформаційно-комунікаційні технології
КГ	–	контрольні групи
МТБ	–	матеріально-технічна база
НММ	–	навчально-методичні матеріали
ПОН	–	проектно-орієнтоване навчання
ЦКом	–	цифрові компетентності
ЦТ	–	цифрові технології

Рис.2.1. Перелік умовних позначень, скорочень і термінів

2.3. Вступ

У вступі подають загальну характеристику кваліфікаційної роботи в такій послідовності:

- актуальність теми;
- мета і завдання роботи;
- об'єкт і предмет дослідження;
- методи дослідження;
- джерельна база дослідження;
- література з теми дослідження;
- практичне значення одержаних результатів.

У вступі кваліфікаційної роботи обґрунтовується актуальність досліджуваної теми, визначаються ключові аспекти об'єкта та предмета

дослідження. Важливо чітко сформулювати мету роботи та поставлені завдання, що спрямовані на її досягнення.

У цій частині також наводяться методи, що використовувалися під час дослідження, з поясненням їх вибору та релевантності для досягнення цілей роботи. Окрім цього, необхідно стисло окреслити принципи структурної побудови дослідження, що дозволить читачеві краще зрозуміти логіку викладення матеріалу та хід наукового пошуку.

Головна роль вступу полягає у представленні читачеві загальної концепції роботи: основної думки, яку дослідник прагне обґрунтувати, та ключових висновків, що будуть підтверджені в основній частині. Важливо, щоб вступ не тільки стисло окреслював зміст праці, але й надавав певний напрям для подальшого читання, зацікавлюючи та мотивуючи до глибшого аналізу матеріалу.

Варто уникати надмірного використання покликань на літературні джерела та цитат у вступі, оскільки головний акцент має бути зроблений на формулюванні дослідницьких питань та основних тез роботи.

Рекомендований обсяг вступу – до 3 сторінок друкованого тексту, зберігаючи стислість і чіткість викладу.

Актуальність обраної теми. Для обґрунтування актуальності теми необхідно провести критичний аналіз джерел, порівняти їх з відомими підходами до розв'язання подібних проблем і виявити необхідність подальшого дослідження. Важливо відповісти на запитання: «Чому цю проблему потрібно вирішувати саме зараз?». Аналіз повинен демонструвати, чому існуючі рішення або дослідження не забезпечують достатнього вирішення проблеми, та підкреслювати важливість нових підходів чи поглядів.

Об'єкт дослідження. Об'єкт дослідження представляє собою сукупність аспектів теорії та практики, що є основою для вивчення теоретичних і практичних знань. У кваліфікаційній роботі чітко визначається, яке конкретне явище чи процес є предметом дослідження. Важливо вказати, які саме елементи або аспекти будуть досліджені, щоб було зрозуміло на чому здійснюється фокус та межі роботи.

Об'єктом дослідження може бути:

- процес функціонування ...;
- процес формування ...;
- процес розвитку ...;
- процес спілкування ...
- процес виховання ...;
- процес навчальної діяльності ...;
- процес управління;
- процес організації.

Один і той самий об'єкт може досліджуватися в різних аспектах.

У об'єкті виділяється та частина, яка є предметом дослідження.

Предмет дослідження вказує на суттєві зв'язки та відносини, що є ключовими для конкретного дослідження, і знаходиться в межах об'єкта. Слід чітко зазначити, яким чином розглядається об'єкт дослідження. Це включає визначення нових аспектів, функцій, умов, принципів чи методів, які дослідження акцентує. Важливо зазначити, які конкретні елементи об'єкта будуть досліджені і чому саме ці аспекти є визначальними для вирішення поставлених завдань.

Предметом дослідження можуть бути:

- логіка, принципи, методи та практичні аспекти...; оцінювання та діагностика...:
- система діагностики та корекції...;
- зміст, форми та методи ...;

- педагогічні умови ...;
- принципи, методи, засоби, прийоми ...;
- шляхи вдосконалення...;
- суперечності в освітньо-виховному процесі ...;
- тенденції розвитку;
- особливості

Отже, об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове.

Мета дослідження пов'язується з його об'єктом і предметом та вказує на кінцевий результат, якого хоче досягти здобувач вищої освіти у результаті проведеної роботи. Як правило, вона полягає в підвищенні ефективності процесів навчання й виховання, а в широкому розумінні – педагогічного процесу загалом. Мета завжди відображає спрямованість наукового пошуку на одержання нових знань та їх експериментальну апробацію.

Мета кваліфікаційної роботи вказує, який результат необхідно отримати, яким він має бути.

Мету дослідження можна формулювати так:

- розробити педагогічні чи науково-методичні (організаційно-методичні, соціально-педагогічні) основи формування (виховання, розвитку, функціонування, організації)..;
- виявити й обґрунтувати шляхи, педагогічні (дидактичні, методичні, методологічні) умови (передумови) формування (виховання, розвитку)...;
- педагогічно обґрунтувати зміст, форми, методи та засоби ...;
- розробити методику (методичну систему) формування...;
- визначити та розробити педагогічні (дидактичні) засоби (системи засобів)...;
- розробити теоретичну модель...;
- розробити технологію....;

- розробити вимоги, критерії, виявити характеристику й оцінку педагогічних процесів чи явищ; виявити залежність, яка існує між факторами, розкрити зв'язки між педагогічними процесами й явищами...;
- розробити умови для усунення недоліків освітньо-виховного процесу...;
- вивчити динаміку розвитку, розкрити можливості вдосконалення педагогічних процесів.

Завдання дослідження розкривають його мету й у своїй сукупності повинні бути адекватні цій меті. Вони вказують на те, що поетапно і конкретно потрібно здійснити для досягнення мети.

Формулювання завдань необхідно робити якомога ретельніше, оскільки опис їх вирішення повинен становити зміст розділів і параграфів кваліфікаційної роботи. Це важливо також і тому, що заголовки таких розділів і параграфів народжуються саме із формулювань завдань виконуваного дослідження. Послідовність визначених завдань має бути такою, щоби кожне з них логічно випливало з попереднього. В цілісній єдності завдань відсутність одного може призвести до незавершеності всього дослідження та неможливості його використання в педагогічній практиці.

Правила формулювання завдань:

- починати зі слів: здійснити, виявити, визначити, розкрити, встановити, розробити, дібрати, підготувати, з'ясувати, обґрунтувати, уточнити, перевірити, оцінити тощо;
- вказати умови, за яких буде здійснюватися певний вид пошукової роботи;
- визначити критерії чи стандарти, відповідно до яких буде оцінюватися результат:
 - користуватися однозначними термінами;
 - формулювати текст чітко, не перевантажувати його зайвими словами;
- кожне положення повинно стосуватися лише одного процесу.

Кількість поставлених завдань має бути до 3. У процесі здійснення науково-дослідницької роботи їх необхідно вирішувати конкретно.

Методи дослідження є певними систематизованими комплексами прийомів, процедур, які застосовуються дослідником для досягнення поставленої мети.

У дослідженнях застосовується, як правило, не один окремих метод, а оптимально поєднаний комплекс методів, їх система. Вони повинні забезпечувати:

- репрезентативність і валідність масиву первинної інформації;
- формулювання наукових висновків як доповнення до вже відомих наукових теорій або системи наукового знання.

Існують різні підходи до класифікації методів наукового дослідження.

Відповідно до логіки дослідження методи поділяють на такі основні групи, як:

I. Методи нагромадження фактів – призначені для збирання емпіричних даних (вивчення літературних джерел, документів і продуктів діяльності, спостереження, опитування).

II. Методи узагальнення й осмислення зібраних фактів – аналіз і синтез, порівняння й аналіз, моделювання.

III. Методи перевірки й уточнення положень і попередніх висновків – експериментальна робота як сукупність методів.

У педагогіці та методиці початкової освіти використовуються теоретичні, емпіричні, математичні методи.

Теоретичні методи – це аналіз, синтез, індукція, дедукція, традукція узагальнення, класифікація, формалізація, абстрагування, порівняння, моделювання. Вони слугують для інтерпретації, аналізу, узагальнення теоретичних положень та емпіричних даних.

Аналіз – розчленування певного явища на окремі властивості чи відношення.

Синтез – поєднання різних елементів, сторін, властивостей об'єкта в єдине ціле.

Індукція – логічний умовивід від часткового до загального, від окремих фактів до узагальнень.

Дедукція – перехід від загального до окремого, одиночного – це одна із форм умовиводу, за якої на основі певних правил логіки з одних істинних покликань, положень виводиться як наслідок, висновок, нове істинне положення.

Традукція – метод зіставлення і порівняння одиничних предметів або відношень з подібним істотним ознаками. Різновидом традукції є аналогія. Аналогія, так як і індукція, являє собою ймовірнісний метод оцінки подібності ознак, але тільки відносно до часткових випадків.

Моделювання – заміна реального об'єкта вивчення об'єктом-замінником (моделлю), який містить у собі риси, зв'язки, відношення досліджуваного об'єкта.

Узагальнення – мисленнєвий перехід від емпіричного аналізу окремих об'єктів та більш високий ступінь абстракції шляхом виділення спільних ознак, що є в розглянутих об'єктах.

Класифікація – розподіл предметів за спільними ознаками з утворенням системи класів даної сукупності предметів; угруповання об'єктів чи явищ за найістотнішими ознаками, що лежать в основі подібності, схожості або відмінності одного класу понять від іншого.

Формалізація – метод відбиття результатів мислення в точних поняттях, виражених у формулах чи знаковій формі тощо.

Абстрагування – метод наукового пізнання, заснований на формуванні образу реального об'єкта за допомогою мисленого виділення ознаки, яка цікавить дослідника.

Порівняння – логічна операція, акт мислення, спрямоване на попарне зіставлення об'єктів пізнання з ряду розглядуваних з метою виявлення в них

однакових, схожих, спільних, ідентичних якостей, властивостей, а також їх внутрішніх зв'язків і відношень.

Емпіричні методи слугують для збирання даних, отримання та фіксування наукових фактів. До них належать: спостереження, вивчення продуктів діяльності, документів, опитувальні методи (анкети, бесіда, інтерв'ювання), соціометрія, метод незалежних характеристик. Для отримання комплексу результатів слугує метод експерименту.

У педагогічних дослідженнях для отримання інформації доцільно використовувати методи, пов'язані з опитуванням респондентів, а саме: бесіду, інтерв'ювання, а також тестування, спостереження. Респондент (з лат. відповідати) – той, хто відповідає на запитання або той, у кого беруть інтерв'ю (український еквівалент – «опитуваний»). Респондентами можуть виступати учні, вчителі, батьки, адміністрація закладу освіти.

Опитування – сукупність методів одержання інформації про досліджуваний об'єкт. Опитування здійснюється шляхом діалогу між дослідником і респондентом у формі формалізованих запитань і відповідей.

Бесіда – один із прийомів збирання інформації. Для успішного проведення бесіди необхідно скласти її план, продумати основні й додаткові запитання, створити сприятливу атмосферу для відвертого обміну думками, врахувати індивідуальні особливості співбесідника, виявляти педагогічний такт, уміти використовувати ситуацію, дотепність у запитаннях і відповідях, певну інформацію занотовувати. Педагогічна бесіда як метод дослідження відрізняється цілеспрямованими спробами дослідника проникнути у внутрішній світ співрозмовника, виявити причини тих чи інших його вчинків.

Бесіда – складний і не завжди надійний метод. Він застосовується здебільшого як додатковий для отримання необхідної інформації.

Різновид бесіди, її нова модифікація – *інтерв'ювання* або *інтерв'ю*. В інтерв'ю ролі співбесідників заздалегідь чітко визначено, закріплено та обумовлено планом і цілями дослідження. Під час інтерв'ю дослідник ставить

наперед визначені запитання у певній послідовності й записує відповіді співбесідника. Найважливішими перевагами інтерв'ю над іншими видами опитування є здатність глибоко проникати в соціально-психологічні механізми педагогічних процесів, точніше визначати ступінь щирості кожного респондента, давати конкретний матеріал, точну картину явища і більшу різноманітність пов'язаних з ним ситуацій. Використовуючи інтерв'ювання, необхідно враховувати можливі типи респондентів: несміливий, боязкий, балакучий, жартівник, сперечальник, самовпевнений.

Проведення інтерв'ю передбачає дотримання таких вимог:

- кожне запитання необхідно ставити без змін (дотримуватися заздалегідь підготовленого опитувального листа);
- якщо запитання незрозуміле, повільно повторити його, але не пояснювати зміст запитання чи окремі терміни; не ставити запитань у формі підказування, щоби не впливати на характер відповідей;
- якщо відповідь респондента незрозуміла, то дозволяється поставити додаткове нейтральне запитання для уточнення відповіді;
- тривалість інтерв'ю має обмежуватися 15-20 хвилинами для учнів і не перевищувати 30 хвилин для вчителів;
- необхідно враховувати фактори, що можуть впливати на об'єктивність відповідей, а саме: стан респондента на даний момент (стомлений, схвильований, не уважний тощо).

Результати інтерв'ю залежать від продуманості запитань.

Анкетування – один із засобів опитування значної кількості людей за певною схемою.

Анкета (від франц. – розслідування, список питань, методичний засіб для збирання інформації) – інструментарій збирання матеріалу. Анкета являє собою опитувальний лист із відповідними до мети та завдань дослідження запитаннями, що їх самостійно заповнює респондент. Анкетне опитування дає змогу досліджувати вербальну поведінку людей, здобувати інформацію

про факти їхньої життєдіяльності (знання, реальний стан речей тощо), про мотиви поведінки та діяльності, про ставлення до певних проблем, оцінку подій.

До складання анкет, які мають забезпечити якість соціологічного дослідження, надійність і достовірність його результатів, висуваються певні вимоги:

- зміст анкети має бути підпорядкованим темі та завданням дослідження;

- запитання анкети не мають перевищувати можливості пам'яті та компетентності респондентів, викликати негативних емоцій і зачіпати гідність респондентів, нав'язувати чужу думку, допускати надто велику варіативність відповідей;

- кожне із запитань (пунктів) анкети ставиться всім без винятку респондентам в одному і тому самому формулюванні;

- порядок постановки запитань, кожне з яких має свій зафіксований номер (відповідно до порядку пред'явлення), повинно бути суворо визначено;

- відповіді на запитання анкети не повинні забирати багато часу респондента; анкета має містити звернення до респондента, мету та завдання анкетування, інструктивні вказівки (пояснення щодо способу заповнення анкети), подяку респонденту за заповнення анкети; мова анкети має бути зрозумілою.

За характером анкети поділяються на:

- відкриті – передбачають довільну відповідь на поставлене запитання;

- закриті – до поставлених запитань пропонуються варіанти готових відповідей на вибір опитуваного;

- напіввідкриті – крім вибраної з готових відповідей, можна висловити й власну думку;

– полярні – потребують вибору однієї з полярних відповідей типу «так» чи «ні», «добре» чи «погано» тощо.

Анкети можуть бути як анонімними, так і з вказаними прізвищами респондентів.

За функціональним призначенням запитання анкети можна розподілити на:

- змістовні та допоміжні;
- прямі та непрямі.

Тестування – це атестаційна процедура, яка дозволяє за допомогою тестів об'єктивно оцінити рівень досягнень людини у певній сфері діяльності та виразити цей рівень кількісно, тобто у вигляді числа, що полегшує порівняння, хоча й збільшує час на обробку результатів тестування.

Тест – система пробних завдань, за результатами виконання яких можна зробити висновок про особистісні характеристики людини, її знання, вміння, пам'ять, інтелект.

Тестування – цілеспрямоване, однакове для всіх респондентів обстеження, яке проводиться в чітко контрольованих умовах і дозволяє об'єктивно виміряти характеристики педагогічного процесу, що вивчаються.

Від інших способів обстеження тестування відрізняється точністю, простотою, доступністю, можливістю автоматизації.

Тестові завдання можуть бути:

- на визначення відповідності, послідовності;
- уміння виявляти, розпізнавати, шукати об'єкт (мовний, природознавчий, математичний), класифікувати за запропонованими ознаками.

Завдання – одинична задача тесту. Так, наприклад, перевірка знань – процес значно більш простий і, головне, добре розроблений, тоді як тестування творчих здібностей – проблема відносно нова.

Способи діагностики можуть бути різними, а саме:

1. Об'єктивні: за темами, за завданнями і вправами з бальною цифровою оцінкою. У повній мірі такі оцінки не можна назвати об'єктивними, оскільки вони залежать від суб'єктивного присвоєння «ваги» кожному балу, від душевного стану дитини в момент тестування та інших суб'єктивних обставин. Регулярні тестування можуть зняти ці недоліки.

2. Суб'єктивні або експертні: на думку спеціалістів-психологів, педагогів, батьків – людей, які довго спостерігали за дітьми.

3. Анкетування: за відповідями на запитання (дитина сама про себе розповідає).

За способом викладу тестові завдання можуть бути:

– відкриті (дається тест, пропонується самостійно знайти відповідь або рішення);

– закриті (дається тест і кілька рішень, потрібно вибрати серед них правильне).

Таким чином зазвичай будуються комп'ютерні тести. За допомогою таких тестів можна виявити дітей із творчим, оригінальним мисленням. До речі, цей тест можна використовувати також для перевірки знань і розвитку пам'яті:

- письмовий;
- графічний (картинки, рисунки);
- усний.

Самооцінювання – судження людини про міру наявності в неї тих чи інших якостей, властивостей у співвідношенні їх із певним еталоном, зразком; вияв оцінного ставлення людини до себе, оцінювання себе, своїх можливостей, нахилів, здібностей, якостей поведінки та місця серед інших людей, це один із найважливіших видів саморегуляції поведінки.

Для проведення експерименту застосовується і спостереження.

Спостереження – цілеспрямоване та організоване сприйняття предметів, явищ і процесів навчання. Спостереження дозволяє отримати «зріз» знань про явище, яке вивчається в його динаміці.

Розрізняють спостереження:

- за способом одержання інформації – пряме (реєструються побачені дослідником під час спостереження факти) й опосередковане (спостерігають не за процесом чи об'єктом, а наприклад, за кінцевим результатом);
- за поінформованістю респондента – відкрите (вчитель і учні усвідомлюють факт спостереження) й приховане (учні не знають, що за ними спостерігають);
- за способом фіксації інформації – безпосереднє (дослідник фіксує все почуте та побачене) й інструментальне (інформація фіксується за допомогою аудіо-, кіно-, телезапису тощо);
- за метою дослідження – інспекторське (розкриває структуру педагогічного процесу, особливості діяльності вчителя в конкретних умовах), педагогічне (полягає в безпосередньому сприйманні поведінки учнів у різноманітних ситуаціях), навчальне (дає уявлення про предмети, процеси, закономірності, характеристики матеріалу, який вивчається), наукове (полягає в цілеспрямованому сприйманні конкретних педагогічних явищ для одержання фактичного матеріалу);
- за частотою – постійне (охоплює, наприклад, уроки з певного предмету неперервно впродовж тривалого часу (навчального року, чверті тощо), періодичне (проводиться через певні проміжки часу (один раз на чверть, тиждень тощо), одноразове (фіксує результати та хід лише одного заняття);
- за об'єктом охоплення об'єкта – суцільне (охоплює всі досліджувані об'єкти, наприклад, успіх учнів 3-х класів), несуцільне або дискретне (охоплює лише частину об'єкта).

Розрізняють також монологічне спостереження (спостереження за якомога більшою частиною взаємозв'язаних предметів, явищ тощо), порівняльно-монологічне (спостереження за кількома крайніми, що найбільш відрізняються, частинами об'єкта), вибіркове (спостереження за порівняно малою, але репрезентативною частиною об'єкта), головного масиву (охоплює головний склад (не менше 80 %) об'єкта); за ставленням до об'єкта – об'єктивне (проводиться стороннім спостерігачем), суб'єктивне (проводиться учасником процесу).

Програма спостереження розробляється заздалегідь, передбачає вибір об'єкта, визначення мети та завдань спостереження, складання плану спостереження, підготовку засобів фіксації результатів спостереження (протоколи, таблиці тощо), інструкції спостерігачу та опис необхідного обладнання для спостереження.

Перевага спостереження як методу дослідження полягає в можливості реалізації дослідником власного оригінального підходу, досвіду та кваліфікації, має змогу висувати нові гіпотези. Недоліком методу спостереження є відсутність гарантій об'єктивності та репрезентативності даних через значну долю суб'єктивізму та значущі труднощі в забезпеченні достатньої кількості спостережуваних явищ.

Спостереження застосовується як самостійний засіб розв'язання дослідницьких завдань, так і як складова частина інших методів.

Окрім розглянутих методів, у педагогічних дослідженнях також використовуються такі методи, як: метод вивчення шкільної документації та учнівських робіт, метод рейтингу, метод узагальнення незалежних характеристик, метод соціометрії, метод аналізу результатів діяльності учня тощо.

Вивчення шкільної документації (загальношкільних планів роботи, планів роботи предметних комісій, шкільних журналів, розкладу занять, календарних і поурочних планів учителів, конспектів уроків тощо) дає змогу

скласти уявлення про стан освітньо-виховної роботи в закладі освіти загалом і на окремих її ділянках зокрема, допомагає встановлювати причинно-наслідкову залежність, взаємозв'язок із явищами та процесами, що вивчаються.

Вивчення учнівських робіт (домашніх, класних, контрольних робіт, творів, рефератів, есе, результатів творчості) дають дослідникові об'єктивні дані щодо індивідуальних особливостей учнів, їхніх нахилів та інтересів, ставлення до справи та своїх обов'язків, рівня розвитку старанності, засвоєння знань, сформованості вмінь і навичок.

Метод рейтингу – оцінювання окремих сторінок діяльності експертами дозволяє отримувати як узагальнені дані групової думки експертів, так і нову інформацію, яка міститься у прихованій формі в експертних оцінках. Достовірність колективної експертної оцінки залежить від компетентності, креативності, об'єктивності, аналітичності та конструктивності мислення, ерудиції, самокритичності, ставлення до експертизи самого експерта, а також від кількості експертів.

Метод узагальнення незалежних характеристик – узагальнення, порівняння та осмислення відомостей про предмет дослідження, що отримані за допомогою інших методів. Під час порівняння незалежних характеристик деякі з них можуть не збігатися. Причинами цього є необ'єктивність того, хто характеризує, поспішність, помилковість висновків, тривалий час складання характеристик, упродовж якого характеристика предмета може змінитися.

Метод соціометрії – дослідження міжособистісних стосунків у малій соціальній групі через вивчення виборів, які розроблені членами групи за тими чи іншими критеріями. Оскільки результатом аналізу стає не характеристика респондентів, а стосунки між ними, то відповіді на певне соціометричне питання складають структуру взаємин у групі, яку прийнято представляти у формі спеціального малюнка-соціограми або ж таблиці-соціоматриці.

Метод аналізу результатів діяльності учня – аналіз результатів різних видів діяльності учня, який допомагає скласти уявлення про нього за реальними справами (акуратність, старанність, спрямованість інтересів, спостережливість тощо).

Математичні методи слугують встановленню кількісних залежностей між явищами. Їх застосування для відображення педагогічних явищ можливе за певних умов, а саме: масовий характер явищ, їх типовість, вимірюваність явищ.

До них належать реєстрування, ранжування, шкалювання.

Метод реєстрування – виявлення певної якості в явищах певного класу й обрахування кількості за наявністю або відсутністю її.

Метод ранжування – розміщення зафіксованих показників у певній послідовності (зменшення чи збільшення), визначення місця в цьому ряду об'єктів (наприклад, за рівнем розвитку певних умінь).

Метод шкалювання (виміру) – присвоєння балів або інших цифрових показників характеристикам, що досліджуються. Виділяють чотири основні градації вимірювальних шкал:

- шкала найменування (числа та інші позначки в них використовуються символічно; їх єдина математична характеристика – належить чи не належить досліджуваній об'єкт до певного класу);
- шкала порядку або рангу (встановлюється порядок руху, відношення «більше» та «менше», загальна ієрархія);
- інтервальна шкала передбачає певні відстані між окремими (двома будь-якими) числами на шкалі;
- шкала відношень (окрім відстаней між окремими числами визначається ще й нульова точка (точка підрахунку)).

Метод моделювання – створення та дослідження моделей. Модель відтворює динамічні чи функціональні характеристики об'єкта, що дає змогу

дослідити певні зміни під впливом тих чи інших факторів, які цілеспрямовано вводяться в цю систему.

Отже, структура кваліфікаційної роботи визначається вимогами, які ставляться до такого виду робіт. Вона має складатися зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Необхідно зазначити, що конкретно в теоретичному плані вдалося виявити в результаті проведення дослідження.

2.4. Основна частина

Основний текст містить, зазвичай, два розділи – теоретичний і практичний. Вони поділяються на підрозділи (параграфи). Кожен розділ повинен закінчуватися висновками автора. Завдання розділів основної частини – переконливо довести та проілюструвати основну думку автора.

Основу тексту складають аргументи (твердження), які супроводжуються логічними доказами або фактичними ілюстраціями. Для того, щоб зробити текст більш читабельним та структурованим, варто дотримуватися таких вимог:

- кожному основному аргументові присвячувати мінімум 1 абзац;
- аргументи «проти» (погляди, протилежні до тих, яких дотримується автор) обов'язково повинні бути спростовані;
- кожен абзац повинен бути об'єднаний однією думкою і відзначатися змістовною та стилістичною єдністю.

Основна частина кваліфікаційної роботи реферативного (теоретичного) характеру складається з двох розділів, в яких дається опис історії питання, оцінюється рівень розробленості проблеми в теорії і практиці початкової освіти за допомогою порівняльного аналізу літератури.

Основна частина кваліфікаційної роботи практичного характеру складається з двох розділів: у першому містяться теоретичні основи

розроблюваної теми; в другому представляться практична частина (розрахунки, графіки, таблиці, схеми, результати дослідження тощо).

Перший розділ – систематизований виклад теоретичних відомостей про об'єкт, на яких буде ґрунтуватися розроблення обраної в кваліфікаційній роботі проблеми (історія досліджуваної проблеми, загально-педагогічні, психолого-педагогічні, методичні чи інші наукові положення, що характеризують об'єкт дослідження).

У першому розділі необхідно звернути увагу на сучасні теоретичні та методичні розробки, розглянути і творчо осмислити відповідну наукову й періодичну літературу, дати загальну характеристику об'єкта дослідження, висвітлити історію і перспективу його розвитку, виявити досягнуті успіхи, недоліки та їх причини. Необхідно розрізняти бібліографічну інформацію (де, в яких джерелах містяться необхідні відомості) і безпосередньо наукову – про зміст уже відомих знань. Під час написання кваліфікаційної роботи потрібно переглянути в тому числі й періодичну психолого-педагогічну та методичну літературу. На основі аналізу емпіричних або звітних даних, документів, особистих вражень й узагальнень слід зробити необхідні висновки щодо стану вивчення та розробки досліджуваної проблеми.

Перш ніж здійснювати огляд джерельної бази, необхідно визначити основні поняття з теми дослідження, щоб використання їх у тексті даної роботи мало чітко визначений автором зміст. Аналітичний опис теоретичних положень має визначити методи аналізу соціально-економічних та інших явищ і процесів. Обґрунтувати вибір напряму дослідження, навести методи розв'язання завдань, розробити загальну методика проведення дослідження, що буде використано в наступному розділі роботи.

У другому розділі може бути висвітлено констатувальний експеримент (підготовка до здійснення констатувального експерименту, проведення констатувального експерименту з метою вияву стану досліджуваної проблеми у практиці, аналіз його результатів, формулювання висновків);

визначення найбільш оптимальних шляхів вирішення проблеми (вибір напрямку дослідження, виклад загальної методики й основних методів дослідження тощо).

Наприкінці розділів дослідник робить узагальнення, дає чітку характеристику всіх основних понять дослідження, окреслює основні етапи розвитку наукової думки з досліджуваної проблеми.

2.5. Висновки

Заключна частина кваліфікаційної роботи повинна бути спрямована на підсумкове висвітлення основних результатів, досягнутих під час дослідження. У висновках необхідно представити ключові наукові та практичні здобутки, зосереджуючи увагу на формулюванні вирішеної наукової проблеми (завдання) та її значенні для науки і практики.

Висновки – це логічний підсумок роботи, що базується на аналізі, спостереженнях та міркуваннях, і є відображенням того, як дослідник розв'язав поставлені завдання. Висновки повинні узагальнювати як теоретичні положення, так і практичні результати, здобуті в процесі роботи, демонструючи реалізацію наукових цілей.

Ця частина роботи має включати:

- чітке, послідовне відображення загального результату розробки теми;
- висновки повинні бути конкретними, виразними та відображати реальні досягнення дослідження;
- рекомендації щодо практичного використання отриманих результатів, зокрема в освітньому процесі початкової школи.

Основні запитання, на які повинні відповідати висновки:

- Яка мета дослідження?
- Що було зроблено?
- Які висновки зробив автор?
- Яка теоретична значущість отриманих результатів?

- Де і як можуть бути використані результати дослідження?
- Які перспективи подальших досліджень цієї проблеми?

Висновки не повинні бути простим повторенням основних положень роботи, а мають представляти синтез отриманих результатів. Уникайте механічних повторень та стереотипних фраз. Стиль викладу повинен залишатися науковим, як і в усій роботі, проте з акцентом на чіткість і лаконічність.

Автор повинен також відобразити власний внесок у розвиток теми, визначити, як дослідження співвідноситься з існуючими науковими працями, та висловити власну оцінку використаних джерел і методів. Розкриття висновків має бути структурованим відповідно до поставлених завдань, що надасть роботі творчого елементу та унікальності.

Важливість висновків полягає ще й у тому, що вони є невід'ємною частиною презентації роботи на захисті. Тут повинні бути представлені нові підходи, пропозиції та розробки, наприклад, система вправ, уроків або інші практичні рішення, розроблені автором для кваліфікаційної роботи.

Крім того, у висновках слід вказати питання, які залишилися поза увагою в даній роботі, і пояснити, чому вони не були розглянуті, а також визначити основні напрямки для подальшого дослідження.

Висновки повинні мати самостійний характер, спиратися виключно на матеріал роботи та можуть бути структуровані в окремі пункти. Рекомендований обсяг висновків для кваліфікаційної роботи – 1-2 сторінки друкованого тексту.

2.6. Список використаних джерел

Список використаних джерел формується на основі всіх джерел та літератури, накопичених під час проведення дослідження, і подається в алфавітному порядку. Джерела розподіляються за категоріями відповідно до

характеру теми роботи (наприклад, нормативно-правові акти, наукові статті, монографії тощо).

Ця частина наукової роботи відображає широту та глибину досліджуваної тематики і демонструє самостійну роботу здобувача. Кількість джерел визначається обсягом наукової роботи, її характером та ступенем опрацювання теми. Загальноприйнятим є співвідношення одне джерело на кожен сторінку основної частини тексту.

Джерела, включені до списку використаних матеріалів, можуть бути структуровані за категоріями або тематикою, що відповідає завданням дослідження.

Публікації, які включають до списку використаних джерел висвітлено на Рисунку 2.2.

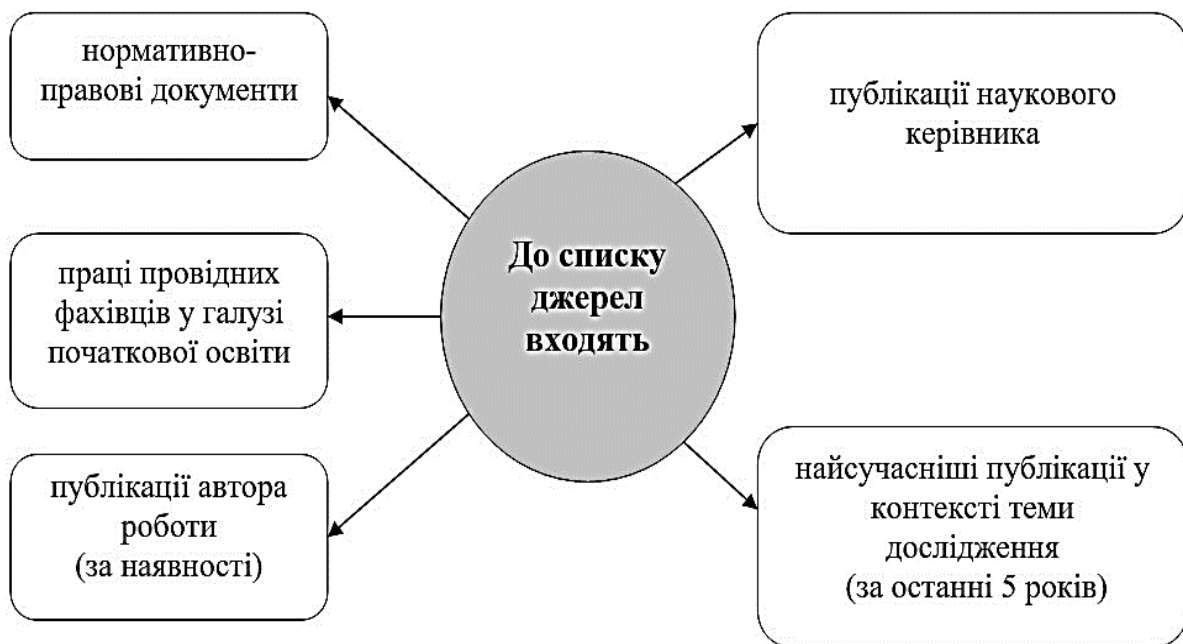

Рис. 2.2. Публікації, які включають до списку використаних джерел

Недостатня кількість джерел може свідчити про поверховість дослідження, тоді як надмірне використання джерел може свідчити про компілятивний характер роботи, що знижує її наукову цінність. Формування списку використаних джерел може здійснюватися за кількома методами:

- за порядком появи покликань у тексті;

- в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків;
- у хронологічному порядку.

Згідно з вимогами Державного стандарту України, рекомендовано систематизувати та класифікувати літературу, використану під час написання наукової роботи, в такій послідовності:

1. Джерела:

- неопубліковані (архівні джерела, фонди бібліотек) – подаються за алфавітом;
- опубліковані – за хронологією.

2. Література за темою наукової роботи:

- вітчизняна – за хронологією або за тематично-предметним принципом;
- зарубіжна (іноземними мовами) – за хронологією.

3. Статті з періодичних видань:

- вітчизняна періодика – за алфавітом або хронологією;
- зарубіжна – за країнами, а потім за алфавітом або хронологією.

4. Довідкова література: бібліографічні покажчики, словники, енциклопедії, довідники та інші довідкові видання.

Опис кожної бібліографічної одиниці починається з нового рядка з абзацу. Список використаних джерел має наскрізну нумерацію. Кожна його частина побудована за алфавітом: розпочинати слід з літератури кириличного алфавіту, потім – латинський алфавіт, наприкінці – інші шрифти.

Список використаних літературних джерел необхідно робити за усталеною формою. Для книжок це – прізвище та ініціали автора, повна назва книги, місце видання, назва видавництва та рік видання. Для журнальних та газетних статей – прізвище та ініціали автора, назва статті, назва журналу (газети), рік видання, місце видання або дата виходу газети. Матеріали, використані з Інтернету, повинні також мати повне презентування з

вказівкою на Інтернет-джерело і шлях його пошуку. Приклад оформлення літературних джерел наведено у Додатку Д.

Щоби запобігти помилок під час складання бібліографії, слід використовувати реквізити книги.

Змістовність списку дає уявлення про те, наскільки глибоко її автор зумів вивчити стан досліджуваної проблеми, наскільки він володіє предметом дослідження. Укладаючи бібліографічний опис джерел, необхідно дотримуватися чинних стандартів. У список включаються всі використані автором роботи джерела незалежно від того, де вони опубліковані (в окремому виданні, у збірнику, журналі, газеті тощо). Джерела в списку використаних джерел подаються мовою оригіналу.

Кількість використаних літературних джерел для кваліфікаційних робіт та інших матеріалів повинен включати до 80 назв публікацій.

2.7. Додатки

Додатки не є обов'язковим елементом кваліфікаційної роботи, проте їх включення може суттєво покращити повноту та глибину дослідження. Додатки призначені для надання додаткових (зазвичай довідкових або ілюстративних) матеріалів, які доповнюють основний текст. Вони розміщуються наприкінці наукової роботи після основної частини і мають чітке посилання на основний текст.

До додатків можуть бути включені:

- додаткові ілюстрації або таблиці;
- матеріали, які через великий обсяг, специфічність викладення або форму подання не можуть бути інтегровані в основну частину роботи (наприклад, фотографії, формули, розрахунки; протоколи випробувань; висновки метрологічної експертизи; інструкції, методики, опис використання комп'ютерних програм, які були впроваджені під час виконання роботи);

– додатковий перелік джерел, на які не було посилань у основному тексті, але які можуть бути корисними для читачів.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Наприклад, «Додаток А», «Додаток Б» та ін. (див. ДСТУ 3008-95. Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення).

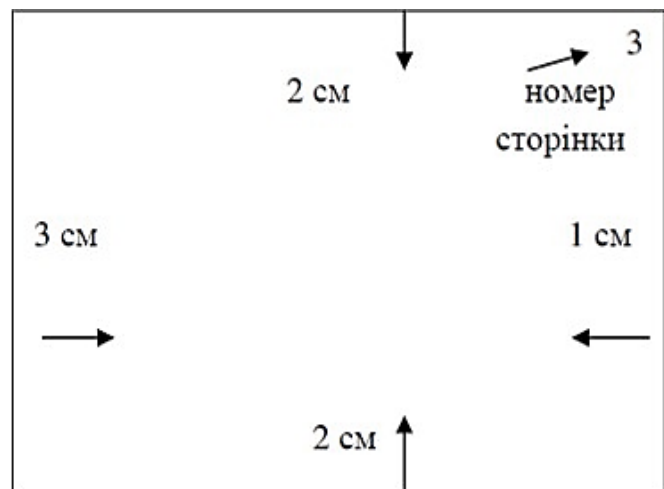
РОЗДІЛ III. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

3.1. Оформлення кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота має бути написана державною мовою, оформлена відповідно до вимог стандартів – нормативних документів, що встановлюють комплекс норм, правил, вимог до об'єкта стандартизації на підставі досягнень науки, техніки і передового досвіду і затверджених компетентним органом у відповідності до чинного законодавства (Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання [Текст] : (ГОСТ 7.1–2003, IDT) : ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Чинний з 2007–07–01. Київ : Держспоживстандарт України, 2007. III, III, 47 с. ; 29 см. (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи) (Національний стандарт України).

Текст розмішують на одній стороні аркуша паперу формату А4 (297x210 мм). Кваліфікаційна робота має бути надрукована з дотриманням таких вимог:

- поля: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм;
- шрифт Times New Roman розміром 14 пт;
- міжрядковий інтервал – 1,5;
- абзацний відступ – 1,25;
- вирівнювання тексту – за шириною.

Нумерація сторінок кваліфікаційної роботи подається у правому верхньому кутку аркуша арабськими цифрами без знаку «№» і без крапки в кінці. Титульна сторінка і зміст роботи не нумеруються, хоча включаються до

загальної нумерації сторінок. Таким чином, нумерація розпочинається з третьої сторінки (зі вступу) і порядкової цифри 3.

Кваліфікаційна робота має бути зшитою. Пошкодження аркушів, помарки і сліди неповністю видаленого попереднього тексту в роботі не допускаються.

Обсяг тексту кваліфікаційної роботи з практичною частиною дослідження – не менше 60 друкованих сторінок.

До загального обсягу роботи не входять додатки, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки зазначених структурних одиниць підлягають суцільній нумерації.

3.2. Оформлення структурних частин кваліфікаційної роботи

Структурні частини кваліфікаційної роботи – «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» – друкуються великими літерами симетрично до тексту (кегель 14). Вони не мають порядкового номера. Номер розділу починається після слова «РОЗДІЛ», а після номера ставиться крапка. Потім у тому ж рядку записується також великими літерами назва розділу. Крапка наприкінці заголовка не ставиться.

Заголовки підрозділів друкуються маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного вступу. Підрозділи нумеруються у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу та порядкового номера підрозділу, між якими ставиться крапка. У кінці номера підрозділу також ставиться крапка, наприклад: «1.2.» (другий підрозділ першого розділу). У тому ж рядку зазначається назва підрозділу. Крапка в кінці заголовка підрозділу не ставиться. У змісті вказується лише перша сторінка, з якої починається структурна чи підструктурна частина (Додаток Г).

Кожну структурну частину роботи потрібно починати з нової сторінки.

У кваліфікаційній роботі необхідно прагнути дотримуватися встановленої термінології, позначень, умовних скорочень і символів, рекомендується іноді вживати вирази «На нашу думку», «Ми поділяємо цю позицію», «За нашими спостереженнями», «На наш погляд», «Одержані нами результати».

Необхідно уникати в тексті повтору частин роботи, повторень слів чи словосполучень.

Слід звернути увагу на те, що в наукових дослідженнях уживаються певні засоби текстового зв'язку. Наприклад, для:

- забезпечення послідовності викладу матеріалу використовують такі мовні засоби, як: по-перше, по-друге, по-третє; з одного боку, з іншого боку; насамперед, передусім, спочатку, тепер, далі, водночас, на закінчення;
- дотримання ступеня вірогідності повідомлення – очевидно, безумовно, без сумніву, безперечно, напевне, певно, звичайно, як відомо;
- дотримання послідовності у часі – спочатку, потім, тепер, насамперед, перш ніж, одночасно, наприкінці;
- уточнення причин і наслідків, умов і наслідків – оскільки, таким чином, внаслідок, завдяки, в результаті, отже;
- зіставлення, протиставлення – так само, як і, так і, але, навпаки, в той самий час, однак;
- здійснення доповнення, уточнення – водночас, зокрема, крім того, наприклад, разом із тим, зауважимо, точніше;
- узагальнення формулювання висновку – отже, таким чином, узагальнюючи викладене, з розглянутого можна зробити такі висновки, зважаючи на викладене вище, звідси висновок, підсумовуючи;
- ілюстрації до сказаного – наприклад, так, проілюструємо це на прикладі, кілька прикладів, яскравим прикладом може служити, це можна

показати на прикладі, це підтверджує той приклад, випадок, факт, епізод; для переходу до нової думки – розглянемо, перейдемо до, ще одне;

– згоди – безумовно, правильно, це не викликає сумніву (заперечень), не можна не погодитися з цим, ми поділяємо точку зору, не можна не погодитись, з цим можна (необхідно) погодитися;

– висловлення незгоди, заперечення – ми дотримуємося іншої думки; вважаємо, що це не так; на жаль; не можна погодитися з такою точкою зору; ця точка зору (позиція) викликає заперечення;

– виділення головного, суттєвого – нам здається, що найважливіше; названа (поставлена, сформульована) дуже важлива тема (проблема); ми дійшли до принципового (дуже важливого питання).

Автоматичне перенесення складів у словах не використовується. Не допускаються скорочення слів, а вживання аббревіатури дозволяється після того, як у тексті вже використовувалося її змістове словосполучення із вказівкою в дужках такої аббревіатури. Якщо тема кваліфікаційної роботи така, що необхідно використовувати багато аббревіатур і специфічних скорочень, то можна на третій сторінці, тобто після ЗМІСТУ і перед ВСТУПОМ, подати Список умовних скорочень.

3.2.1. Рисунки і таблиці

Рисунки і таблиці повинні мати заголовки і нумерацію, узгоджену з номером розділу. Ілюстрований матеріал потрібно розташовувати в роботі безпосередньо після тексту, в якому він згадується вперше. На всі ілюстрації мають бути покликання в роботі.

Цифровий матеріал, який використовується в кваліфікаційній роботі, доцільно оформляти в таблицях. Таблиця є способом представлення інформації, за якого цифровий або текстовий матеріал групується в рядки і графи, відокремлені одна від одної вертикальними і горизонтальними лініями.

За значенням таблиці розподіляються на аналітичні та неаналітичні. Аналітичні таблиці є результатом опрацювання й аналізу цифрових показників. Як правило, після таких таблиць робиться узагальнення про нове (виведене) знання, яке позначається у тексті словами: «таблиця 2.2 дає можливість зробити висновок, що...», «з таблиці 2.2 видно, що...» і т. ін. Часто такі таблиці дають змогу виявити та сформулювати певні закономірності.

До неаналітичних таблиць належать ті, які містять переважно неопрацьовані статистичні дані, необхідні лише для представлення інформації або констатації певного стану речей.

Якщо таблиця вміщується на сторінці, то її не бажано переносити. Якщо таблицю все ж таки необхідно перенести, то на першій сторінці слід залишити номер таблиці, заголовок, головку таблиці, номери граф і не менше двох-трьох рядків. Переносити один-два рядки таблиці не допускається.

Зазвичай таблиця складається з таких елементів: порядкового номера і тематичного заголовка (назви), боковика, заголовків вертикальних граф (головки), горизонтальних рядків і вертикальних граф.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком тих, що розміщені в додатках) у межах розділу. У правому верхньому куті розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера, який складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка: наприклад «Таблиця 2.3» (третя таблиця другого розділу); нижче розміщується назва таблиці.

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають із великої літери. Назву не підкреслюють.

Заголовок кожної графи в головці таблиці має бути якомога коротшим. Слід уникати повторів тематичного заголовка у заголовках граф, виносити до узагальнених заголовків слова, які повторюються.

Заголовки граф пишуть з великої літери, підзаголовки – з малої, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великої, якщо вони є самостійними реченнями. Заголовки (як підпорядковані, так і головні) мають бути максимально точні і прості. У них не повинно бути слів або одиниць вимірювання, що повторюються.

Вертикальні граfi нумерують у тому разі, коли у тексті на них є покликання, або якщо таблицю частково переносять на наступну сторінку, а також при виконанні розрахунків за даними, що розміщені в різних графах. Досить обережно слід поставитися також до вертикальної граfi «Примітки». Така графа потрібна лише тоді, якщо містить дані, які торкаються більшості рядків таблиці.

У таблицях слід обов'язково зазначати одиницю вимірювання. Якщо всі одиниці вимірювання є однакові для всіх показників таблиці, вони наводяться у заголовку. Якщо показники таблиці мають різні одиниці вимірювання, то для них виокремлюється колонка (графа). Одиниці вимірювання мають наводитися відповідно до стандартів.

Якщо текст у таблиці повторюється і складається з двох або більше слів, при першому повторенні його замінюють сполученням «те саме», а далі знаків, математичних і хімічних символів. Якщо цифрових або інших даних немає, то ставлять пропуск.

Цифри у графах таблиці належить проставляти так, щоб відповідні розряди чисел по всій колонці були розміщені один під одним. Треба додержувати однакою кількість десяткових знаків для всіх значень цифрових величин в одній графі.

Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на іншу сторінку. У такому разі назву розташовують тільки над її першою частиною, а над подальшими частинами пишеться, наприклад «Продовження табл. 2.3» або «Закінчення табл. 1.2». Таблицю розміщують після першої згадки про неї в тексті (на тій самій або наступній сторінці) таким чином, щоб її можна було

читати без повороту дипломної роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою.

Покликання у тексті на таблиці пишуть скорочено: наприклад «у табл. 1.2». У повторних посипаннях на таблиці треба вживати скорочене слово «дивись»: наприклад, «див. табл. 1.2».

Усі наведені в таблицях дані мають бути достовірні, однорідні та порівнювані. В основу їх групування беруться лише істотні ознаки.

Текст таблиці варто друкувати 12 кеглем з одинарним інтервалом. Якщо цифрові або інші дані в будь-якому рядку таблиці не наводять, то в ньому ставлять риску (-).

3.2.2. Ілюстрації

Ілюстрації (фотографії, креслення, технічні рисунки, схеми, графіки, діаграми, карти) мають бути пронумеровані й містити назви під ілюстрацією. Нумерація ілюстрацій має бути наскрізною в усьому тексті кваліфікаційної роботи.

Зміст ілюстрацій має доповнювати текст роботи, поглиблювати розкриття суті явища, наочно ілюструвати думки автора, і тому в тексті на кожну з них має бути покликання з коментарем. Вибір типу ілюстрації залежить від змісту матеріалу та поставленої мети.

Схема – це зображення, яке передає за допомогою умовних позначень без збереження масштабу основну ідею будь-якого процесу й показує взаємозв'язок їх головних елементів.

Діаграма – один із способів графічного зображення залежності між величинами. У діаграмах наочно демонструють і аналізують статистичні дані. Відповідно до форми побудови розрізняють діаграми плоскі, лінійні та об'ємні. У дипломних роботах найчастіше використовують лінійні діаграми, а з площинних – стовпчикові і секторні.

Результати опрацювання числових даних можна подавати у вигляді графіків, тобто умовних зображень величин та їх співвідношень через геометричні фігури, крапки та лінії. Графіки використовують як для аналізу, так і для підвищення наочності ілюстративного матеріалу. На графіку слід писати лише умовні буквенні позначення, що використані у тексті. Написи, які стосуються кривих ліній і крапок, залишають тільки у тому випадку, якщо їх небагато і вони є короткими. Багатослівні підписи замінюють цифрами, а розшифровку наводять у підписі під рисунком.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках.

Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: Рис.1.2 (другий рисунок першого розділу). Якщо в розділі подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами. Якщо в роботі наведена лише одна ілюстрація, то її не нумерують.

Номер ілюстрації, її назву і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Пояснювальний текст під ілюстрацією для кращого сприйняття виділяють курсивом.

Ілюстрації в кваліфікаційній роботі мають бути розташовані так, щоб їх було зручно розглядати без повороту роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою.

Якщо ілюстрації, розміщені в кваліфікаційній роботі, створені не автором, обов'язково слід вказати джерело їх походження.

Не варто оформлювати покликання на ілюстрації як самостійні фрази, в яких лише повторюється те, що міститься у підписі. У тому місці, де викладається тема, пов'язана з ілюстрацією, і де читачеві треба вказати на неї, розміщують покликання у вигляді виразу в круглих дужках «(рис.2.1)» або зворот на кшталт: «...як це видно з рис. 2.1» або «... як це показано на рис. 2.1».

Якість ілюстрації повинна забезпечувати їх чітке відтворення. Ілюстрації виконують чорнилом, тушшю або пастою чорного кольору. Фотознімки, які менші розміром за формат А4, накреслюють на стандартні аркуші паперу формату А4. Кількість ілюстрацій, які розміщують у кваліфікаційних роботах, визначається їх змістом і повинна бути достатньо для того, щоб надати тексту роботи якості та конкретності.

3.2.3. Формули і рівняння

Формули і рівняння наводяться спочатку в буквеному вираженні, потім дається розшифрування вхідних в них індексів, величин, в тій же послідовності, в якій вони подані у формулі. Рівняння і формули виділяють з тексту в окремий рядок. Рівняння і формули нумеруються в круглих дужках праворуч від формули. Нумерація рівнянь і формул має бути наскрізною.

Покликання на формули у дипломній роботі оформлюють порядковим номером формули: наприклад «у формулі (3.1)».

Формули і рівняння подають безпосередньо після тексту, у якому їм згадують, посередню рядка з полями зверху та знизу не менше одного рядка та позначають певним номером, написаним у дужках.

Наприклад:

Рейтинговий бал у переліку шкіл України 2018 року за результатами ЗНО розрахований за формулою:

$$P. б. = C. б. \times 0,85 + C. б. \times 0,15 \times K$$

(2.1)

де «P.б» – рейтинговий бал,

«C.б» – середній бал,

«K» – кількість тестів, складених у школі.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів наводять безпосередньо під формулою в послідовності, наведеній у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта подають з нового рядка. У першому рядку пояснення розпочинають зі слова «де» без двокрапки.

Вище і нижче від кожної формули чи рівняння потрібно залишити «вільний» рядок. Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його слід перенести після знаку рівності (=) або після знаків плюс (+), мінус (–), множення (x) і ділення(:).

Формули (якщо їх більше, ніж одна) нумерують у межах розділу. Номер формули складають із номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого берега аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (2.1) (перша формула другого розділу). Покликання на формули вказують за допомогою порядкового номера формули в дужках, наприклад «... у формулі (2.1)».

Нумерувати варто лише ті формули, на які є покликання в тексті, інші нумерувати не рекомендовано.

3.2.4. Правила пунктуації у тексті з формулами

Двокрапку перед формулою ставлять лише у випадках, що передбачені правилами пунктуації:

- а) якщо у тексті перед формулою є узагальнююче слово;
- б) цього потребує побудова тексту, який передує формулі.

3.2.5. Покликання та цитування на використані джерела

У кваліфікаційній роботі обов'язково роблять покликання на використані джерела й літературу відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне покликання. Загальні положення та правила складання».

Під час написання кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти має робити покликання на джерела, матеріали або конкретні результати з яких наводяться в кваліфікаційній роботі. Покликання в тексті кваліфікаційної роботи необхідно зазначити порядковим номером за списком використаних джерел, виділяти двома квадратними дужками. Наприклад: [23] (двадцять третє джерело за списком використаних джерел). Якщо в тексті необхідно покликатися на кілька джерел, то між їх порядковими номерами ставиться

крапка з комою. Наприклад: [7; 24; 32; 33] (сьоме, двадцять четверте, тридцять друге, тридцять третє джерела за списком використаних джерел підтверджують позицію, погляд чи думку).

Якщо в тексті необхідно зробити покликання на складову частину або на конкретні сторінки, то між порядковим номером джерела і сторінками із зазначеного джерела ставиться кома. Наприклад: [17, с. 203] (сімнадцятий номер джерела за списком використаних джерел і конкретно 203 сторінка з цього джерела).

Для критичного аналізу того чи іншого друкованого матеріалу, твору, думки когось із науковців-дослідників, практиків, спростування факту, підтвердження власних аргументів, позиції, погляду можна покликатися на джерело, послідовно цитуючи його певні фрагменти. Текст цитати необхідно починати та закінчувати лапками, наводити дослівно.

Цитування варто звести до мінімуму і вдаватися до нього лише тоді, коли воно справді необхідне. Цитуючи, потрібно дотримуватися кількох формальних правил:

- цитата повинна бути дослівною;
- цитата не повинна бути надто довгою;
- цитата повинна подаватися у лапках і супроводжуватися покликанням на джерело у примітці;
- вилучення певних фрагментів, яке дозволяє уникнути довгого цитування, позначається трикрапкою;
- пояснення, які розривають текст цитати, подаються у квадратних дужках;
- цитати, які є незавершеним реченням, граматично узгоджуються із авторським текстом.

Цитати з поетичних творів у лапки не беруться. Цитати не з основного джерела, а процитовані іншими авторами, зазначаються у виносці так: Цитую за виданням: далі йде назва роботи, яка використовується. Пропуск слів, речень,

абзаців під час цитування допускається. Такий пропуск позначається трьома крапками (може ставитися на початку, всередині; наприкінці).

У разі цитування можна застосувати такі мовні засоби: С. Т. Міщенко писала (пише), зазначала (зазначає), стверджувала (стверджує), підкреслювала (підкреслює), вважала (вважає): «...», на думку С. Т. Міщенко: «...»; як підкреслює С. Т. Міщенко: «...»; згідно з уявленнями С.Т. Міщенко: «...»; С.Т. Міщенко характеризувала (характеризує): «...» тощо.

Кожна цитата обов'язково супроводжується покликанням на джерело (не лише номер джерела, а й конкретно номер сторінки, де зазначена ця інформація).

Перший раз покликаючись на певну працю, слід наводити у примітці всі бібліографічні реквізити видання. Надалі при покликанні на це видання можна вдаватися до скорочень, наприклад:

1. Кірсенко М.В. Греція на зорі сучасності. Київ : Вища школа, 1995. 220с.
2. Кірсенко М. В. Греція на зорі.... С. 34.

При використанні абрєвіатури, умовних географічних скорочень, вказують їх відразу ж після повного найменування вжитого складного терміну. Наприклад, «конкретні соціологічні дослідження» (КСД), «засоби масової інформації» (ЗМІ). Після цього можна вільно оперувати абрєвіатурою без розшифрування.

3.2.6. Список використаних джерел

Бібліографічний опис списку використаних джерел і літератури в кваліфікаційній роботі здійснюють відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» та з огляду на наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки від 31 травня 2019 року N 759) від 12 січня 2017 року № 40.

Для компактності бібліографічного опису застосовують також скорочення слів і словосполучень згідно з такими стандартами: ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання», ДСТУ 3582:2013 «Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила», ДСТУ 7093 :2009 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Скорочення слів і словосполучень, поданих іноземними європейськими мовами»).

Бібліографічні відомості подають в описі в тому варіанті, у якому вони наведеш в джерелі інформації. Мова бібліографічного опису повинна відповідати мові вихідних відомостей документа.

Спочатку наводять літературу/джерела, видану кирилицею, далі латиною і мовами з особливою графікою (за алфавітом назв мов – арабською, вірменською, грузинською тощо). Публікації мовами з особливою графікою подають в українській транслітерації або в перекладі українською мовою.

Список використаних джерел має містити 20-30 літературних джерел, опублікованих переважно за останні 5 років. Його необхідно подавати у такій послідовності:

- закони України (у хронологічній послідовності);
- укази Президента, постанови уряду (у хронологічній послідовності);
- директивні матеріали міністерств (у хронологічній послідовності);
- монографії, брошури, підручники (абетковий порядок);
- статті з журналів (абетковий порядок);
- інструктивні, нормативні та інші матеріали, які використовуються підприємством (абетковий порядок);
- іншомовні джерела;
- електронні джерела.

Авторів з однаковими прізвищами подають в алфавітному порядку їхніх ініціалів; праці одного автора – за алфавітом перших літер назв його праць; праць одного автора з однаковою назвою – за хронологією.

Джерела, на які є покликання лише в додатку, подають в окремому переліку, який розміщують у кінці цього додатка.

Відомості про джерела нумерують арабськими цифрами. Номер ставлять перед бібліографічним записом і відокремлюють від нього крапкою.

3.2.7. Додатки

Додатки варто позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б та ін. (див. ДСТУ 3008-95. Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення).

Усі аркуші роботи і додатків акуратно підшиваються (брошуруються) в теку і переплітаються. Обсяг додатків не повинен перевищувати обсягу кваліфікаційної роботи.

3.2.8. Використання цифрових технологій у процесі оформлення кваліфікаційної роботи

Цифрові технології значно спрощують та прискорюють процес підготовки, оформлення та зберігання документів. Використання цифрових технологій у процесі оформлення кваліфікаційної роботи є важливим інструментом, який значно полегшує підготовку, редагування та публікацію наукових текстів. Наприклад, використання програм як Microsoft Word, Google Docs, або LaTeX, які дозволяють зручно створювати та редагувати наукові тексти, працювати з формулами, таблицями та графіками. Рекомендується також використовувати інструменти, що допомагають автоматично оформляти текст згідно з вимогами певного наукового стилю (APA, MLA, Chicago тощо), що зменшує кількість помилок та економить час.

Такі програми як Zotero, EndNote, Mendeley допомагають в автоматизації процесу збору, організації та форматування посилань і

бібліографії. Вони дозволяють інтегрувати цитати прямо в текст і автоматично створювати списки літератури.

Для обробки та аналізу даних кваліфікаційної роботи рекомендується відповідне програмне забезпечення. Наприклад:

– SPSS, R, Python, Excel використовуються для статистичного аналізу даних, обробки великих масивів інформації, створення графіків і візуалізації результатів;

– MATLAB – для математичного моделювання;

– NVivo – для якісного аналізу текстових даних.

Сервіси, Turnitin або Grammarly, допомагають перевірити роботу на унікальність і уникнути випадкового плагіату. Інструменти для автоматичної перевірки граматики, орфографії та стилістики тексту (Grammarly, Hemingway) дозволяють значно підвищити якість наукового тексту.

Програми Trello, Asana або Notion рекомендовано для структурування процесу написання наукової роботи, формулювання мети та контролю виконання завдань.

Використання Google Drive, Dropbox для зберігання та спільної роботи над документами дозволяє зручно обмінюватися файлами з колегами та мати доступ до роботи з будь-якого пристрою.

З метою публікації та поширення авторських наукових статей в електронних журналах рекомендується розміщення робіт у відкритих репозиторіях (наприклад, arXiv, Academia.edu).

Цифрові технології, зокрема веб-ресурси мережі Інтернет, значно підвищують якість, швидкість та доступність наукових досліджень. Вони сприяють більшій ефективності та прозорості наукових процесів. Інтернет забезпечує безпосередній доступ до великої кількості наукових матеріалів, що дозволяє дослідникам швидше знаходити потрібні джерела інформації, здійснювати глибокий аналіз та обмінюватися результатами.

Веб-ресурси також полегшують доступ до нових публікацій, методичних рекомендацій і наукових статей, що сприяє актуалізації досліджень і підвищенню їх якості. Таким чином, цифрові технології роблять наукову діяльність більш динамічною і відкритою для глобального наукового співтовариства.

Мережа Інтернет є невід'ємною складовою освітнього процесу здобувачів вищої освіти. Вона слугує гігантським сховищем різноманітних відомостей та унікальним джерелом інформації. Особливу роль у цьому контексті відіграють бібліографічні ресурси Інтернету, які суттєво полегшують пошук необхідних відомостей. Серед них виділяються електронні каталоги бібліотек і електронні бібліотеки текстів.

Електронні бібліотеки стали ключовим інструментом для студентів і дослідників, які працюють над кваліфікаційними роботами. Вони представляють собою унікальні збірки текстів, доступних для перегляду або скачування через інтернет. Найбільше в Інтернеті поширені бібліотеки художньої літератури та добірки наукових текстів.

При підготовці кваліфікаційних робіт здобувачі вищої освіти активно користуються матеріалами, доступними в Інтернеті, що дозволяє знайти необхідну інформацію. Для ефективного пошуку літературних джерел дослідник має знати адресу веб-сторінки, зайти на пошукову платформу та вибрати потрібну літературу.

Багато бібліотек, зокрема бібліотеки закладів освіти, надають доступ до реферативних та повних версій літературних джерел, необхідних для навчання за обраною спеціальністю. Наприклад, на Рисунку 3.1 представлена пошукова сторінка наукових матеріалів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua>).

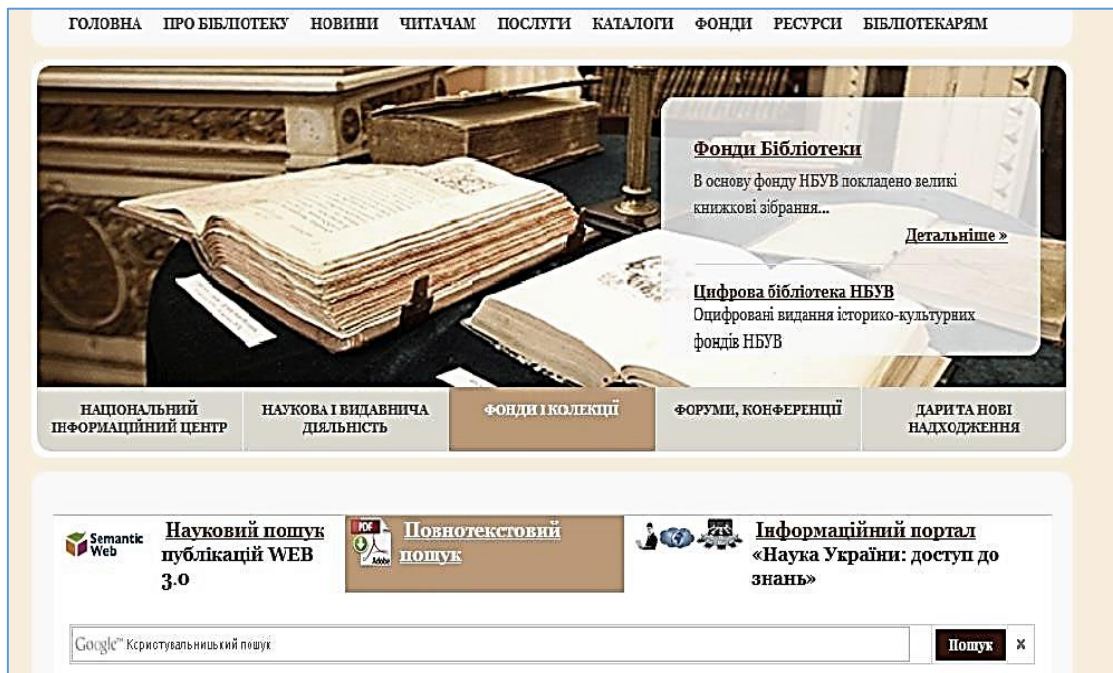

Рис. 3.1. Головна сторінка Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського

Сучасний етап розвитку науки і освіти в Україні характеризується активним створенням і впровадженням цифрових сховищ і архівів. Значна кількість закладів вищої освіти та науково-дослідних установ реалізує концепцію відкритого доступу до результатів наукових досліджень шляхом створення інституційних репозитаріїв. Репозитарії забезпечують вільний доступ до наукових публікацій і є важливим ресурсом для дослідників, студентів і академічних працівників. Досить популярними є наступні:

- DSpace@MIT – репозитарій Массачусетського технологічного інституту, який зберігає і надає відкритий доступ до наукових публікацій, дисертацій та іншої академічної продукції.
- arXiv – репозитарій для попередніх версій наукових статей в галузях фізики, математики, комп'ютерних наук та інших наук. Це один з найвідоміших відкритих архівів для препринтів.
- HAL – французький інституційний репозитарій, який зберігає наукові документи та публікації від дослідників, університетів і наукових установ.

- EThOS – британський репозитарій, що зберігає дисертації та магістерські роботи, виконані в університетах Великої Британії.
- PubMed Central (PMC) – репозитарій для безкоштовного доступу до медичних і біомедичних статей, що підтримується Національними інститутами здоров'я США.
- OpenAIRE – європейський репозитарій для збереження результатів наукових досліджень і даних з проектів, що фінансуються ЄС.
- Institutional Repository of the University of Cambridge – репозитарій Кембриджського університету, який забезпечує доступ до наукових статей, дисертацій та інших академічних матеріалів.
- CORE – глобальний агрегатор відкритих репозитаріїв, що надає доступ до мільйонів наукових статей з університетів та дослідницьких установ з усього світу.

Сховища пропонують здобувачам вищої освіти, освітянам і науковцям можливість вільного доступу до актуальної навчально-методичної літератури та матеріалів досліджень, що проводяться іншими дослідниками. Це забезпечує зручний доступ до необхідних ресурсів і дозволяє інтегрувати їх у процес навчання та дослідження.

Крім того, здобувачі вищої освіти мають можливість поповнювати репозитарій власними матеріалами в процесі виконання наукових досліджень. Це створює додаткові можливості для обміну знаннями та досвідом, сприяючи розвитку наукової спільноти та підвищенню якості освіти.

Важливим ресурсом для дослідників і студентів в Україні є електронна бібліотека НАПН України (<https://lib.iitta.gov.ua>) (Рис.3.2). Вона надає доступ до великої кількості наукових публікацій, монографій, статей та інших матеріалів, що охоплюють різні аспекти педагогічних і наукових досліджень.

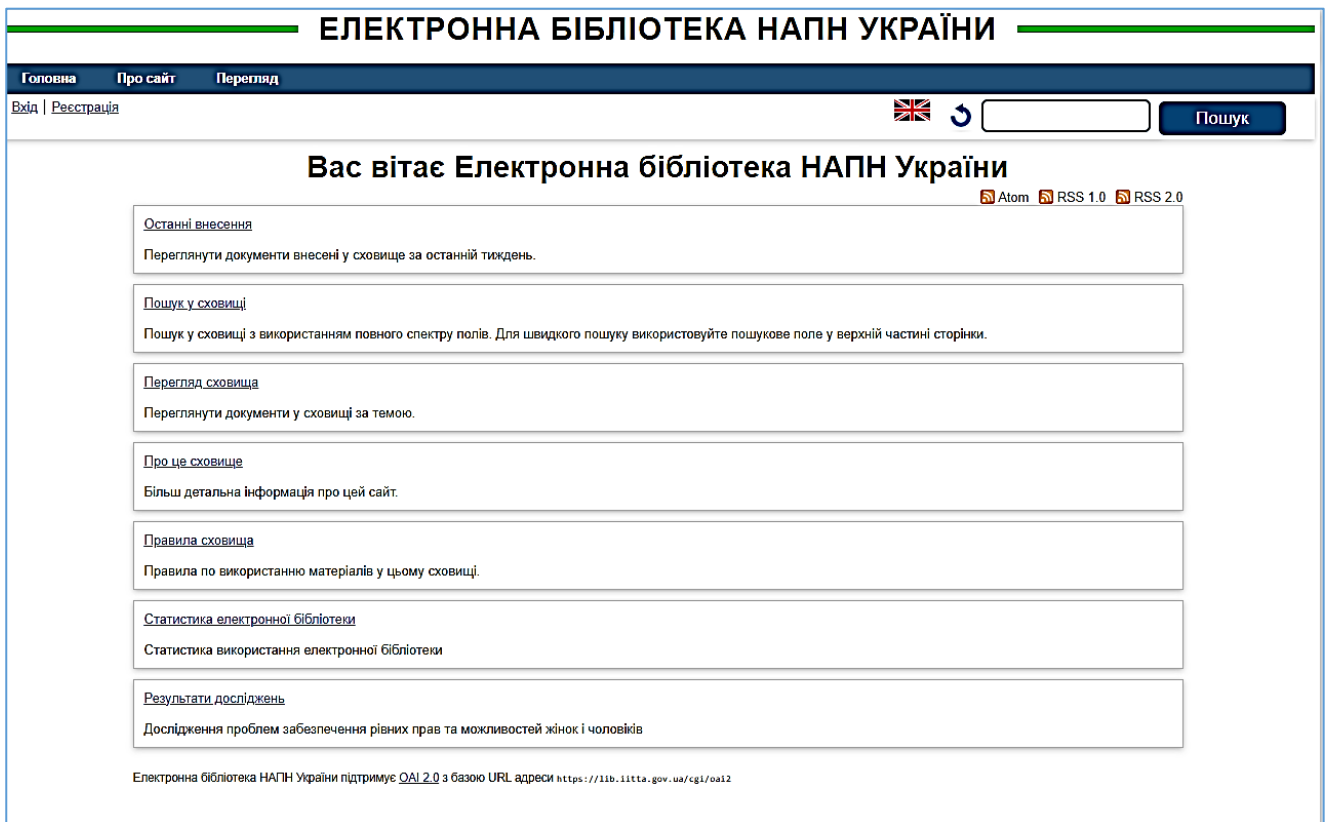

Рис. 3.2. Головна сторінка Електронної бібліотеки НАПН України

Основні особливості електронної бібліотеки:

- Широкий спектр ресурсів: включає наукові статті, книги, дисертації, звіти, методичні посібники та інші документи, що стосуються різних областей знання.
- Доступність: інтерфейс бібліотеки забезпечує зручний доступ до ресурсів, що дозволяє легко знаходити необхідні матеріали за допомогою пошуку за ключовими словами, темами або авторами.
- Актуальність інформації: регулярне оновлення бази даних забезпечує доступ до новітніх наукових досягнень і публікацій, що робить ресурс важливим інструментом для дослідників та освітян.
- Інтерфейс користувача: Інтуїтивно зрозумілий і зручний інтерфейс дозволяє швидко орієнтуватися в системі та ефективно використовувати ресурси.

Електронна бібліотека НАПН України є важливим інструментом для підтримки наукових досліджень, сприяючи підвищенню якості освіти та наукових розробок в Україні.

Для здійснення ґрунтовного аналізу літературних джерел та електронних покликань здобувачу вищої освіти можуть значно допомогти провідні пошукові сервери та платформи мережі Інтернет.

1. Пошукові системи (Google)

– Google Scholar, спеціалізований сервіс для пошуку наукових матеріалів, який надає доступ до академічних статей, книг, дисертацій, і тез.

2. Академічні репозитарії та бази даних.

– ArXiv, JSTOR, PubMed – репозитарії, які пропонують доступ до широкого спектру наукових статей у різних галузях знань. Якщо традиційних джерел недостатньо, ці платформи можуть стати важливим ресурсом.

– ResearchGate та Academia.edu – це соціальні мережі для науковців, де дослідники діляться своїми публікаціями та можуть надавати доступ до матеріалів, які складно відшукати у відкритому доступі.

3. Бібліотеки та архіви.

– Національні та університетські електронні бібліотеки часто мають колекції унікальних матеріалів, що можуть бути недоступні через загальні пошукові системи.

– Електронні каталоги великих бібліотек, таких як Library of Congress або Британська бібліотека, для пошуку рідкісних видань.

4. Пошук за допомогою специфічних ключових слів.

– Оптимізація пошуку: використання правильних ключових слів і фраз, а також застосування розширених функцій пошуку, таких як логічні оператори (AND, OR, NOT), допоможе знайти релевантні джерела навіть у разі обмеженої кількості традиційних електронних джерел.

5. Сервіси агрегації контенту.

– Mendeley та Zotero: ці сервіси не тільки керують бібліографією, але й мають можливість здійснювати пошук джерел в Інтернеті на основі ключових слів або конкретних цитат.

Застосування зазначених вище інструментів дозволяє здобувачам вищої освіти отримувати доступ до великої кількості релевантних джерел, забезпечуючи якісний аналіз і використання наукової інформації у своїх дослідженнях.

У випадку використання пошукових серверів, пошук здійснюють у всій доступній мережі Інтернет, що дає змогу переглянути найновіші WEB-сторінки. Знайдену потрібну інформацію здобувач вищої освіти ретельно відбирає, копіює, друкує.

Очевидна перевага метапошуку – більш висока релевантність (міра відповідності результатів пошуку завданню, поставленому в пошуковому запиті) виданих покликань. Не обмежуючись однією пошуковою системою, за допомогою цієї технології можна зібрати більш повну інформацію про предмет дослідження. З іншого боку, метапошукові системи часто відкидають або виносять у самий кінець результатів ті сторінки, які містяться лише в одній пошуковій базі, навіть якщо покликання ідеально відповідає запиту.

Простіше кажучи, можна втратити цінні для дослідження покликання, особливо якщо це досить нова інтернет-сторінка, яка поки що не внесена в бази даних більшості пошукових машин.

Для українських науковців, які потребують перекладу наукових текстів або комунікації з іноземними колегами, існує кілька програм-перекладачів (табл.3.1).

Ці програми допомагають українським науковцям у перекладі та адаптації наукових текстів, покращуючи комунікацію та якість наукових публікацій на міжнародному рівні. Ці інструменти можуть допомогти у листуванні з іноземними колегами, а також в забезпеченні точності термінології та підтримці наукового стилю.

Таблиця 3.1

Програми-перекладачі, рекомендовані для використання українськими науковцями

№	Перекладач	Характеристика
1.	Google Translate	<ul style="list-style-type: none"> • Особливості: підтримує українську мову; може перекладати як окремі слова, так і цілі тексти, а також документи та веб-сторінки. • Переваги: велика база даних, функція голосового введення, можливість перекладу зображень (за допомогою камери), синхронізація з іншими сервісами Google. • Недоліки: іноді переклад може бути неточним для спеціалізованих термінів або складних наукових текстів.
2.	DeepL	<ul style="list-style-type: none"> • Особливості: один із найпотужніших перекладачів, відомий своїм точним перекладом, особливо для складних текстів, добре справляється з контекстом і граматиною. • Переваги: висока якість перекладу, можливість перекладу документів у форматах .docx та .pptx, інтуїтивний інтерфейс. • Недоліки: безкоштовна версія має обмеження за обсягом тексту і функціоналом.
3.	Microsoft Translator	<ul style="list-style-type: none"> • Особливості: інструмент перекладу від Microsoft, який підтримує більше 60 мов, включаючи українську. • Переваги: інтеграція з Microsoft Office, можливість використання в режимі офлайн (за умови попереднього завантаження мовних пакетів), переклад тексту, мови та зображень. • Недоліки: як і інші перекладачі, може робити помилки в контексті або зі складною термінологією.
4.	PROMT	<ul style="list-style-type: none"> • Особливості: Спеціалізований перекладач, який підтримує українську мову та має версії для бізнесу і науковців. PROMT пропонує переклад документів, веб-сторінок і текстів. • Переваги: пропонує різні галузеві словники для точнішого перекладу спеціалізованих текстів, можливість налаштування перекладу під конкретні потреби. • Недоліки: не велика база даних, як у Google Translate або DeepL, обмежена безкоштовна версія.

5.	Grammarly	<ul style="list-style-type: none"> • Особливості: хоча Grammarly в основному використовується для перевірки англійської граматики та стилю, також може допомогти українським науковцям у написанні англомовних наукових робіт. • Переваги: виявляє помилки в тексті, покращує стилістику, допомагає з перекладом і адаптацією тексту для носіїв мови. • Недоліки: не підтримує українську мову для безпосереднього перекладу, але може бути корисним після попереднього перекладу тексту іншими інструментами.
6.	MyMemory	<ul style="list-style-type: none"> • Особливості: онлайн-перекладач, який базується на технології пам'яті перекладів; використовує базу даних попередніх перекладів, зроблених професійними перекладачами. • Переваги: висока якість перекладу завдяки використанню перевірених перекладів, можливість переглядати альтернативні варіанти перекладу. • Недоліки: може бути менш ефективним для нових або рідкісних термінів.

РОЗДІЛ IV. ПОРЯДОК ПІДГОТОВКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

4.1. Організаційна підготовка до захисту кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційну роботу подають науковому керівникові для перевірки змісту та структури, внесення необхідних правок у визначені завданням на виконання кваліфікаційної роботи строки, але не пізніше одного календарного місяця до засідання екзаменаційної комісії із захисту кваліфікаційної роботи. Роботи, які за висновком наукового керівника заслуговують на позитивну оцінку, рекомендують до попереднього захисту як оприлюднення попередніх результатів магістерського дослідження на засіданні кафедри теорії та методик початкової освіти.

До *переднього захисту* кваліфікаційної роботи допускаються здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти, які успішно склали екзаменаційну сесію, здійснили апробацію дослідження (виступи на конференціях та семінарах), підготувати попередній варіант магістерського дослідження.

Перевірка кваліфікаційної роботи на рівень унікальності

На етапі подання на кафедру, кваліфікаційні роботи підлягають перевірці на *академічну доброчесність*, наявність академічного плагіату.

Про необхідність дотримання принципів академічної доброчесності наголошено у низці нормативних документів, а саме: Декларації про дотримання академічної доброчесності учасником процесу реалізації державної політики у сфері якості освіти (https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/05/Deklar_pro_dobr.pdf), Законі України про академічну доброчесність (<http://surl.li/dstdm>), Кодексі академічної доброчесності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (<http://surl.li/arbul>), Листі МОН України від 23.10.2018 №1/9-650 «Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти» (https://zakononline.com.ua/documents/show/124272__124272), Положенні про дотримання академічної

доброчесності педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція), затвердженого вченою радою 26 грудня 2022 р. (протокол № 11) (<https://drive.google.com/file/d/1vwOb8sJzVjHpAnrAmFADtNQWYUhJny-R/view>), Кодексі академічної доброчесності Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція), затвердженого 29 квітня 2021 р. (протокол № 6) (https://drive.google.com/file/d/1W_tRKAqt4kKFyD1zNzR76uxVZY3mUjBV/view) та ін.

Одним з найпоширеніших порушень академічної доброчесності серед здобувачів вищої освіти є академічний плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору (ст. 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права»).

Плагіат академічний – оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та\або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання (п. 6 ст. 69 Закону України «Про вищу освіту»).

Різновиди плагіату:

1. *фабрикація* – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;
2. *фальсифікація* – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;
3. *видання виконаної іншим автором роботи за свою* без внесення в неї жодних змін (Copy & Paste);
4. *дослівне копіювання фрагментів тексту* (від фрази до набору речень) без належного оформлення цитування;

5. *внесення незначних правок у скопійований матеріал* (переформулювання речень, зміна порядку слів у них тощо) та без належного оформлення цитування;

6. *рерайт* – це «переказ» чужого тексту своїми словами з точним збереженням сенсу оригіналу;

7. *парафраза* – переказ своїми словами чужих думок, ідей або тексту; сутність парафрази полягає в заміні слів (знаків), фразеологічних зворотів або пропозицій при використанні будь-якої авторської наукової праці (збереженої на електронних або паперових носіях, у тому числі розміщеної в мережі Інтернет);

8. *компіляція* – створення значного масиву тексту без поглибленого вивчення проблеми шляхом копіювання тексту із низки джерел без внесення в нього правок, з посиланням на авторів та «маскуванням» шляхом написання перехідних речень між скопійованими частинами тексту.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає:

– самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з огляду на їхні індивідуальні потреби і можливості);

– посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

– дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

– надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації).

Перевірка матеріалів кваліфікаційної роботи на рівень унікальності проводиться згідно інструкції за допомогою декількох програмно-технічних засобів з визначенням унікальності роботи, які дозволяють згенерувати звіт

за результатами перевірки зі встановленням факту наявності чи відсутності текстових та/або ілюстративних запозичень.

У Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка у Методичних рекомендаціях з перевірки курсових, дипломних/кваліфікаційних робіт, дисертацій здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка на рівень унікальності (нова редакція) визначено процедуру перевірки курсових, дипломних/кваліфікаційних робіт (проектів), дисертацій здобувачів вищої освіти К-ПНУ на рівень унікальності, яку здійснюють за допомогою програмно-технічного засобу на базі онлайн-сервісу «Unichesk» (відповідно до укладеного договору).

Перевірку на рівень унікальності здійснюють на етапі подання матеріалів кваліфікаційних робіт, для розгляду випусковою кафедрою теорії та методик початкової освіти.

Інформаційно-технічний супровід процедури перевірки матеріалів на базі онлайн-сервісу «Unichesk» за відповідним дорученням здійснюють відповідальні особи з-поміж висококваліфікованих науково-педагогічних працівників чи інших працівників кафедри теорії та методик початкової освіти, яких призначає завідувач кафедри, за допомогою модульного об'єктно орієнтованого динамічного навчального середовища (MOODLE) на етапі загальної перевірки. Вищезазначені особи подають звіт про перевірку кваліфікаційних робіт (проектів) здобувачів вищої освіти для розгляду на засіданні кафедри теорії та методик початкової освіти до попереднього захисту кваліфікаційної роботи.

Кваліфікаційна робота здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти має мати **не менше 60 % унікальності**.

Відсоток унікальності кваліфікаційної роботи (проекту) не є тотожним оцінці, яку здобувач вищої освіти отримує під час захисту такої роботи.

У разі, якщо відсоток унікальності кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти освітнього ступеня «магістр» буде менший ніж 60 %, здобувач вищої освіти звертається до відповідальної особи для перевірки своєї роботи на платній основі за базі онлайн-сервісу «Unichesk». За результатами перевірки відповідальна особа формує звіт та подає його для розгляду на засіданні кафедри теорії та методик початкової освіти.

Остаточне рішення щодо наявності в кваліфікаційній роботі ідей і наукових результатів, які отримані іншими авторами, та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без покликань (за мотивованими висновками експертів відповідної галузі знань, яких призначають відповідальними особами для аналізу роботи) ухвалює кафедра теорії та методик початкової освіти на засіданні. У рішенні враховують специфіку роботи, що перевіряють на рівень унікальності, галузь знань (спеціальність), вид роботи (кваліфікаційна робота) та її унікальність.

Результати перевірки на рівень унікальності оформлюють протоколом засідання кафедри теорії та методик початкової освіти, у якому зазначають рішення про допуск до захисту, відправлення матеріалів на доопрацювання або відхилення без права подальшого розгляду.

У разі незгоди з результатами перевірки кваліфікаційної роботи на рівень унікальності здобувач вищої освіти має право на апеляцію.

Апеляцію подає особисто автор кваліфікаційної роботи на ім'я ректора КПНУ в триденний термін після оголошення результатів перевірки.

У разі надходження апеляції наказом (дорученням) ректора К-ПНУ створюють комісію для її розгляду. Комісію за фактами академічного плагіату також можуть створювати наказом (дорученням) ректора як з ініціативи педагогічних, науково-педагогічних, педагогічних працівників К-ПНУ, так і за дорученнями Міністерства освіти і науки України чи відповідних державних установ.

Персональний склад членів комісій формують із досвідчених авторитетних педагогічних, науково-педагогічних, наукових працівників К-ПНУ. До складу комісії можуть входити (за їх згодою) інші особи, які не є педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками К-ПНУ. Під час розгляду апеляції про результати перевірки кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти до складу комісії можуть залучати представника(ів) органу студентського самоврядування.

Апеляцію розглядає апеляційна комісія в тижневий термін із наступного дня після видання наказу (доручення) ректора К-ПНУ про створення апеляційної комісії, якщо інший термін не зазначено в наказі (дорученні). Висновки апеляційної комісії оформлюють відповідним протоколом. Апеляцію можна подати лише один раз.

Попередній захист кваліфікаційної роботи

Попередній захист кваліфікаційних робіт відбувається на засіданні кафедри теорії та методик початкової освіти. На ньому викладачі дають поради та рекомендації щодо вдосконалення як власне роботи, так і підготовленого здобувачем виступу та/або мультимедійної презентації.

Список здобувачів, допущених до попереднього захисту, подається науковими керівниками на розгляд завідувача кафедри не пізніше, ніж за 2 тижні до встановленої дати засідання кафедри.

Попередній захист кваліфікаційної роботи включає:

- звіт здобувачів, представлений у вигляді презентації (не більше 10 хвилин), у якому стисло відображено обсяг виконаної роботи (вступ, готовність розділів, висновки, наявність апробації результатів дослідження);
- висновок наукового керівника, який оприлюднює у відсотковому еквіваленті обсяг виконаної кваліфікаційної роботи здобувачем магістратури (на момент попереднього захисту магістрант зобов'язаний надати не менше 70% напрацьованих матеріалів дослідження).

Здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти, які без поважних причин не з'явилися на засідання кафедри та не повідомили наукового керівника про причину своєї відсутності, вважаються не допущеними до публічного захисту кваліфікаційної роботи. Такі здобувачі зобов'язані у двотижневий термін після засідання кафедри надати всі необхідні матеріали для керівників кваліфікаційних робіт.

Рівень готовності здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти до захисту кваліфікаційних робіт фіксується у протоколі засідання кафедри теорії та методик початкової освіти.

Завершена робота має бути представлена екзаменаційній комісії (подана на кафедру в паперовому та електронному вигляді) не пізніше ніж за шість тижнів до захисту разом із письмовими відгуками, рецензіями на кваліфікаційні роботи, на засідання екзаменаційної комісії подають (за їх наявності) довідки або акти про впровадження наукових досліджень у ЗЗСО, листи-замовлення на виконання дослідження, копії публікацій здобувачів тощо.

4.2. Процедура захисту кваліфікаційної роботи

Після отримання відгуку наукового керівника, рецензії на закінчену кваліфікаційну роботу випускник зобов'язаний захистити роботу на відкритому засіданні екзаменаційної комісії.

Структура та діяльність екзаменаційної комісії регламентується Положенням про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами) (затверджено вченою радою Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка від 26.02.2020 р., протокол №2) і Положенням про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (нова редакція) (затверджено вченою радою Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка 29 квітня 2021 р., протокол №6).

Здобувач готує виступ до 20 хвилин з використанням необхідного ілюстративного матеріалу (таблиць, графіків, слайдів, формул тощо) та/або мультимедійну презентацію.

Процедура захисту включає:

- доповідь здобувача вищої освіти про зміст роботи;
- запитання до здобувача вищої освіти;
- відповіді здобувача вищої освіти на запитання осіб, присутніх на захисті;
- заключне слово здобувача вищої освіти;
- ухвала комісії про оцінку роботи.

Вступне слово необхідно підготувати заздалегідь у формі виступу, в якому зосереджується увага на віддзеркаленні таких важливих питань: обґрунтування актуальності теми дослідження; мета, завдання, об'єкт, предмет дослідження, зміст роботи, її найбільш суттєві та цікаві моменти, висновки, пропозиції щодо практичного застосування результатів роботи.

Відповіді на питання керівника і членів комісії з теми кваліфікаційної роботи, мають бути короткими, чіткими й по суті.

Для кращого сприйняття матеріалу присутніми бажано роздати таблиці, діаграми, графіки, чи намалювати їх на великому форматі, або створити презентацію і продемонструвати її за допомогою комп'ютера, проектора, мультимедійної дошки.

Комісія на закритому засіданні обговорює результати захисту кваліфікаційних робіт кожним здобувачем вищої освіти і більшістю голосів ухвалює рішення щодо оцінювання роботи. Оцінки оприлюднюються у присутності здобувачів вищої освіти.

Результати атестації здобувачів вищої освіти оцінюються за національною шкалою, рейтинговою системою оцінювання та шкалою ЄКТС і оголошуються в день захисту кваліфікаційних робіт.

Здобувача, який на захисті кваліфікаційної роботи отримав незадовільну оцінку за національною шкалою та оцінку FX за шкалою

ЄКТС, відраховують з університету. Йому видають академічну довідку встановленого зразка. У разі, коли захист кваліфікаційної роботи визнається незадовільним, екзаменаційна комісія вирішує, чи може здобувач подати на повторний захист ту саму роботу з доопрацюванням, чи він зобов'язаний опрацювати нову тему, визначену відповідною кафедрою.

Здобувач, який не захистив кваліфікаційну роботу, має право на повторну атестацію (з наступного навчального року) упродовж трьох років після відрахування з університету.

Кваліфікаційні роботи зберігаються в бібліотеці університету впродовж п'яти років. Після закінчення терміну зберігання кваліфікаційні роботи списують і знищують, про що складається відповідний акт.

Роботи, відзначені преміями на всеукраїнських конкурсах і конкурсах ЗВО, перспективні для впровадження роботи, а також відгуки на них, зберігаються постійно.

4.3. Оцінювання кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота магістра має продемонструвати вміння автора працювати з літературою, логічно та аргументовано викладати матеріал, коректно використовувати статистичні та математичні методи для аналізу проблем початкової освіти, послуговуватися сучасними методами наукового дослідження, проведення експериментів, навичками формування власних узагальнень та висновків.

Основними критеріями оцінювання є:

1. зовнішнє оформлення;
2. актуальність дослідження, його значення;
3. змістовність та повнота розкриття теми;
4. виконання поставлених завдань;
5. знання відповідного теоретичного матеріалу і вміння використовувати його на практиці;

6. логічність висновків;
7. результати апробації та впровадження основних положень та висновків;
8. наявність достатньої кількості належно оформлених посилань на використані джерела;
9. достатньо повний список сучасної літератури з обраної проблеми (теми) за останні 10 років;
10. якість виступу здобувача на захисті кваліфікаційної роботи;
11. правильність та повнота відповідей на запитання членів ЕК;
12. оцінка роботи керівником та рецензентом.

Отже, загальна оцінка захисту кваліфікаційної роботи формується з оцінки роботи як закінченої кваліфікаційної праці, доповіді здобувача, оцінки його роботи керівником/консультантом та відповідей на додаткові запитання. Рішення щодо підсумкової оцінки ухвалюється більшістю голосів членів екзаменаційної комісії за результатами публічного захисту з урахуванням висновків наукового керівника та рецензента.

Результати захисту кваліфікаційної роботи визначаються оцінками: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» та кількістю балів за шкалою ЄКТС (Європейська кредитно-трансферна система).

Критерії оцінювання кваліфікаційних робіт розробляють випускові кафедри та затверджують ухвалами засідань цих кафедр.

Орієнтовні критерії оцінювання кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти подано в таблиці (Відповідно до Положення про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція) (<http://surl.li/pdbtuw>).

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною (чотирьобальною) шкалою	Критерії оцінювання
90-100	A (відмінно)	відмінно	Повне виконання всіх вимог щодо написання і оформлення роботи; стислість і логічність промови здобувача, в якій відображені основні положення роботи; повні та вичерпні відповіді здобувача на запитання і зауваження, демонстрування високого рівня теоретичної, наукової та практичної підготовки.
82-89	B (дуже добре)	добре	Наявність несуттєвих помилок в оформленні роботи, у виступі та відповідях здобувача, що не впливають на зміст роботи
75-81	C (добре)		Здобувач допустив помилки як у кваліфікаційній роботі, так і в підготовленій доповіді, однак їх рівень суттєво не впливає та не спотворює представлені положення на захисті; в стилістиці викладу є окремі помилки, що не є принциповим.
67-74	D (задовільно)	задовільно	Суттєві недоліки в теоретичній і практичній частинах роботи, відсутність прикладів і достатньої аргументованості у відповідях автора. Автор роботи виявив невпевненість під час дискусії, відповідей на питання.
60-66	E (достатньо)		Кваліфікаційна робота за багатьма параметрами не відповідає вимогам щодо її рівня виконання чи оформлення, переважно є копіяцією.
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного захисту)	незадовільно	Кваліфікаційна робота за багатьма параметрами не відповідає вимогам щодо її рівня виконання чи оформлення і вимагає доопрацювання, а її автор не володіє фактичним матеріалом і має низький рівень теоретичної підготовки. Під час захисту здобувач поводить себе невпевнено, матеріалами власної роботи володіє слабо, на поставлені питання відповідає не в повному обсязі, допускає суттєві помилки.
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової теоретичної підготовки та написання кваліфікаційної роботи)		Представлені матеріали на захист не відповідають вимогам до написання і захисту кваліфікаційних робіт. Здобувач не в змозі захистити власну кваліфікаційну роботу. Кваліфікаційна робота є плагіатом.

Здобувачі вищої освіти, які не захистили кваліфікаційну роботу, або не з'явилися без поважних причин на Атестацію, мають право на повторну (з наступного навчального року) атестацію впродовж 3 р. після відрахування з Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. У разі, коли захист кваліфікаційної роботи визнають незадовільним, екзаменаційна комісія встановлює, чи може здобувач ВО подати на повторний захист ту саму роботу з доопрацюванням, має опрацювати нову тему, визначену кафедрою

4.4. Типові помилки під час написання кваліфікаційної робіт

– Невідповідність змісту плану: зміст роботи не відповідає затвердженому плану кваліфікаційної роботи або не розкриває тему в повному обсязі, що ускладнює розуміння основної частини дослідження.

– Неправильне формулювання розділів: сформульовані розділи та підрозділи не відображають реальну проблемну ситуацію або стан об'єкта дослідження, що призводить до неповного або спотвореного висвітлення теми.

– Не чітка мета дослідження: мета дослідження сформульована абстрактно, не пов'язана з конкретною проблемою, що робить її непридатною для визначення специфіки об'єкта та предмета дослідження.

– Відсутність самостійності: автор не демонструє самостійності в дослідженні, що може проявлятися у відсутності оригінальних ідей або в повторенні відомих положень без належного аналізу.

– Недостатній аналіз джерел: не проведено глибокий і всебічний аналіз сучасних офіційних і нормативних документів, а також нової спеціальної літератури з теми дослідження, що може негативно вплинути на якість роботи.

- Поверхневий аналітичний огляд: аналітичний огляд вітчизняних і зарубіжних публікацій має форму анотованого списку і не відображає рівень дослідження проблеми, що ускладнює розуміння її сучасного стану.
- Незадовільне розкриття експерименту: не розкрито сутність та організацію експериментального дослідження (тривалість, місце проведення, кількість обстежуваних, їх характеристики), а також поверхово висвітлено практичні питання.
- Відповідність результатів меті: кінцевий результат не відповідає меті дослідження, а висновки не корелюють із поставленими завданнями, що знижує якість і достовірність роботи.
- Недостатні покликання на джерела: у роботі відсутні покликання на первинні джерела або наведені неправильні джерела, з яких запозичено матеріал, що впливає на достовірність дослідження.
- Помилки в бібліографічному описі: бібліографічний опис джерел у списку використаної літератури наведено довільно, без дотримання вимог державного стандарту, що ускладнює перевірку і використання джерел.
- Недотримання вимог до оформлення: обсяг та оформлення роботи не відповідають встановленим вимогам, вона виконана неохайно, містить численні помилки, що знижує її загальну якість.

РОЗДІЛ V. ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

5.1. Інноваційні технології навчання української мови та читання в початковій школі

Активізація пізнавальної діяльності учнів початкових класів на уроках читання.

Активні форми роботи як засіб формування мовленнєвої компетентності молодших школярів на уроках позакласного читання.

Використання інтерактивних технологій для формування лексичної компетентності молодших школярів на уроках української мови та читання.

Діяльнісний підхід як засіб формування комунікативних компетентностей молодших школярів на уроках мовно-літературної освітньої галузі.

Медіаосвітні технології як засіб формування читацької компетентності молодших школярів.

Медіатексти як засіб розвитку критичного мислення молодших школярів на уроках читання.

Медіатексти як засіб розвитку гнучких навичок молодших школярів на уроках читання.

Патріотичне виховання молодших школярів засобами художньої літератури.

Розвиток креативного мовлення дітей молодшого шкільного віку засобом медіапроєкту.

Розвиток мовлення молодших школярів у процесі роботи з медіатекстами.

Розвиток емоційного інтелекту молодших школярів засобами сучасної літератури для дітей.

Розвиток емоційного інтелекту учнів початкових класів під час навчання риторики.

Розвиток мовлення молодших школярів на уроках української мови в умовах дистанційного навчання.

Розвиток мовлення учнів початкових класів засобами LEGO-технології.

Розвиток читацької культури молодших школярів засобами сучасної літератури для дітей.

Творчі проекти як засіб розвитку зв'язного мовлення молодших школярів.

Тексти «нової природи» як засіб формування soft skills у другокласників на уроках мовно-літературної освітньої галузі.

Технології формування читацької самостійності учнів початкових класів (2 цикл навчання).

Технології LEGO як засіб формування читацької компетентності молодших школярів.

Формування громадянської компетентності молодших школярів на уроках читання.

Формування комунікативної компетентності молодших школярів лексико-фразеологічними засобами української мови.

Формування лексичних навичок молодших школярів в умовах дистанційного навчання.

Формування мовленнєвої компетентності дітей молодшого шкільного віку засобами цифрових технологій.

Формування мовленнєвої компетентності учнів початкових класів в ігровій діяльності на уроках української мови та читання.

Формування навчально-інтелектуальних і творчих умінь як засіб розвитку критичного мислення учнів 4 класу на уроках української мови.

Формування наскрізного вміння читати з розумінням в учнів 3 класу засобом візуалізації.

Формування національно-мовної особистості молодшого школяра засобами сучасної української літератури для дітей.

Формування та розвиток логічного мислення молодших школярів на уроках української мови та читання.

Цифрові інструменти формування правописної компетентності учнів початкових класів.

Цифрові інструменти формування читацької компетентності молодших школярів в умовах дистанційного навчання.

5.2. Інноваційні технології навчання математики в початковій школі

Використання в початковій школі STEM-технологій для формування математичної компетентності молодших школярів.

Використання технології випереджувального навчання на уроках математики в початковій школі.

Виховання патріотизму молодших школярів на уроках математики засобами інноваційних технологій.

Засвоєння математичного змісту матеріалу у процесі розвивальних ігор на уроках математики.

Інноваційні технології навчання математики у початковій школі як засіб формування сталого розвитку молодших школярів.

Інтерактивні аркуші як засіб організації та проведення сучасного уроку математики в початковій школі.

Організація дослідницької діяльності молодших школярів у процесі розв'язування задач на уроках математики.

Проектна діяльність на уроках математики як чинник розвитку вміння здійснювати дослідження в молодших школярів.

Розвиток емоційного інтелекту молодших школярів на уроках математики засобами інноваційних технологій.

Розвиток креативного мислення молодших школярів засобами інтерактивних технологій навчання на уроках математики.

Формування вмінь виконувати операції над множинами як теоретичної основи засвоєння арифметичних дій над цілими невід'ємними числами в початковому курсі математики.

Формування досвіду пізнавальної діяльності молодших школярів у процесі використання матеріалу з історії математики.

Формування екологічної свідомості в учнів 2 класу на уроках математики засобами сюжетних задач.

Формування креативного мислення молодших школярів засобами дидактичної гри в процесі навчання математики.

Формування навчально-пізнавальної компетентності здобувачів початкової освіти засобами технології мнемотехніки.

Формування пізнавальних інтересів і мотивів навчання дітей молодшого шкільного віку на уроках математики.

Формування системного мислення в учнів 2 класу на уроках математики засобом графів та таблиць.

Формування у молодших школярів здатності до рефлексії на уроках математики у початковій школі.

5.3. Інноваційні технології навчання інтегрованого курсу

«Я досліджую світ»

Використання проектної роботи на уроках природничої освітньої галузі як засіб формування творчої ініціативності молодших школярів.

Ігрові технології як засіб розвитку мислення молодших школярів на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

Інтерактивні ігри як засіб формування інтелектуальної готовності дітей молодшого шкільного віку до навчання в Новій українській школі.

Організація самостійної активності молодших школярів як спосіб формування пізнавальної діяльності на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

Розвиток економічної грамотності у молодших школярів засобами цифрових технологій навчання на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

Розвиток креативного мислення молодших школярів на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ» засобами моделювання.

Розвиток креативного мислення молодших школярів у процесі вивчення інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

Розвиток критичного мислення молодших школярів засобами технологічної освіти.

Розвиток лідерських здібностей молодших школярів в процесі проектної діяльності на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

Розвиток підприємливості та фінансової грамотності молодших школярів шляхом використання інформаційно-комунікаційних технологій під час вивчення інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

Розвиток спостережливості як засіб формування природознавчої компетентності учнів початкових класів.

Сюжетно-рольові ігри як засіб громадянського виховання молодших школярів.

Формування в здобувачів початкової освіти підприємницької компетентності засобами технологічної освіти.

Формування громадянської ідентичності молодших школярів як пріоритетної складової освіти в умовах НУШ.

Формування здібностей до самоосвіти і командної роботи молодших школярів засобами дослідницько-пошукової діяльності на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

Формування екологічної свідомості молодших школярів в умовах Нової української школи.

Формування естетичного сприйняття світу в молодших школярів засобами технологічної освітньої галузі.

Формування здорового способу життя молодших школярів засобами ігрових технологій навчання під час вивчення інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

Формування здоров'язберезувальної компетентності молодших школярів у сучасних умовах навчання.

Формування екологічної культури молодших школярів засобами проектних технологій.

Формування екологічної поведінки учнів початкової школи засобами української етнічної культури

Формування життєвих компетентностей у молодших школярів засобами технології критичного мислення.

Формування культури міжособистісного спілкування в процесі навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

Формування морально-етичних цінностей молодших школярів засобами театралізації.

Формування морально-етичних цінностей молодших школярів засобами технологічної діяльності.

Формування навичок проектної діяльності учнів початкових класів на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

Формування самоорганізації молодших школярів засобами нетрадиційних форм навчання на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

Формування навичок самостійної роботи молодших школярів засобами мобільних технологій на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

Формування соціальних компетентностей молодших школярів в умовах дистанційного навчання.

Формування соціокультурної компетентності в мовленнєвому розвитку учнів початкових класів.

Формування у молодших школярів моральної поведінки засобами екологічної освіти.

Формування у молодших школярів ціннісного ставлення до здоров'я на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

Формування soft skills молодших школярів як передумова розвитку соціальної компетентності.

5.4. Інноваційні технології навчання мистецтва в початковій школі

Артпедагогіка як засіб розвитку мотивації навчальної діяльності молодших школярів на уроках мистецтва.

Арттерапевтичні технології мистецької освітньої галузі в подоланні освітніх втрат молодших школярів.

Дидактична технологія інтегрованого навчання мистецтва як інноваційна педагогічна технологія.

Емоційний розвиток дітей молодшого шкільного віку засобами театралізованої діяльності.

Інноваційні технології інтерактивного навчання мистецтва в початковій школі.

Інноваційні технології проєктного навчання мистецтва в початковій школі.

Інноваційні технології розвивального навчання мистецтва в початковій школі.

Компетентнісний підхід до навчання мистецької освітньої галузі в Концепції НУШ як інновація.

Медіа-технології в мистецькій освіті як засіб розвитку обдарованості молодших школярів.

Розвиток пізнавальної активності молодших школярів у процесі ознайомлення з декоративним мистецтвом.

Технології виконання акварельних робіт у початкових класах із метою формування світогляду молодших школярів.

Технологія «діалогу культур» на уроках «Мистецтва» у початкових класах як засіб формування творчих здібностей молодших школярів.

Технології показу нових художніх технік на уроці мистецтва.

Формування естетичного ставлення молодших школярів до навколишнього світу засобами образотворчого мистецтва.

Формування предметної мистецької компетентності молодших школярів засобами сучасних інтерактивних методів і прийомів.

Формування художнього смаку у дітей засобами декоративно-прикладного мистецтва.

Формування цінностей молодших школярів через інформаційно-комунікаційні технології в мистецькій освіті.

Художньо-естетичний розвиток молодших школярів засобами декоративно-прикладного мистецтва.

5.5. Партнерська взаємодія учасників освітнього процесу

Нової української школи

Командна робота як засіб розвитку партнерства в освітньому процесі початкової школи.

Національно-патріотичне виховання молодших школярів в умовах реалізації педагогіки партнерства.

Педагогіка партнерства як засіб екологічного виховання молодших школярів в умовах сталого розвитку.

Педагогіка партнерства як засіб формування мультикультурної компетентності в учнів початкової школи.

Педагогіка партнерства як засіб формування особистості молодшого школяра в освітньому процесі початкової школи.

Педагогіка партнерства як умова реалізації завдань розвитку особистості в контексті Нової української школи.

Розвиток творчих здібностей молодших школярів основі педагогіки партнерства.

Співпраця закладу освіти та сім'ї у формуванні ціннісних орієнтацій особистості молодшого школяра.

Технології партнерства та педагогіка взаємодій у позаурочний час початкової школи.

Технології формування педагогічної культури батьків в освітньому процесі початкової школи як засіб формування життєвих компетентностей молодших школярів.

Шляхи впровадження педагогіки партнерства в Новій українській школі через елементи сталого розвитку молодших школярів.

5.6. Інклюзивне навчання та психолого-педагогічний супровід учасників освітнього процесу

Активні форми роботи з батьками в межах психолого-педагогічного супроводу учасників освітнього процесу

Дистанційна освіта як ефективний інструмент реалізації компетентнісного підходу в умовах інклюзивної освіти.

Комплексний супровід освітнього процесу та створення толерантного соціокультурного середовища початкової школи.

Механізм реалізації програми корекційної роботи з молодшими школярами в умовах інклюзивної освіти

Організація позаурочної діяльності молодших школярів з ООП в умовах інклюзивної освіти.

Особистісно орієнтований підхід до соціалізації та адаптації молодших школярів з ООП в умовах інклюзивної освіти.

Педагогіка партнерства вчителя та асистента вчителя в інклюзивному освітньому середовищі.

Педагогічна технологія формування комунікативної компетентності молодших школярів з ООП на основі навчальної взаємодії.

Педагогічний супровід учня з особливими освітніми потребами за індивідуальною освітньою траєкторією в початковій школі.

Проектування індивідуального освітнього маршруту учня початкової школи з ООП в умовах інклюзивної освіти.

Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання в системі початкової освіти.

Психолого-педагогічне співробітництво закладу освіти та сім'ї у процесі адаптації молодшого школяра з особливими освітніми потребами.

Розвиток соціокультурної компетентності особистості молодшого школяра в умовах освітньої інклюзії.

Розвиток суб'єктності молодших школярів як основа соціальної ефективності інклюзивної школи.

Технології соціально-педагогічної взаємодії (тренінги, ігри, дискусії) у забезпеченні психологічної безпеки освітнього процесу початкової школи.

Технології організації та супроводу інклюзивного освітнього процесу початкової школи.

Формування у молодших школярів життєвих планів в інклюзивному освітньому середовищі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про вищу освіту». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання Загальні положення та правила складання. Чинний від 01.07.2016. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 20 с.
3. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання. Чинний від 07.01.2007. Київ : Держспоживстандарт України, 2007. 47 с.
4. ДСТУ 3582:2013. Інформація та документація. Бібліографічний опис.
5. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила. Чинний від 22.08.2013. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с.
6. ДСТУ ГОСТ 7.80:2007. Бібліографічний запис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання. Чинний від 01.04.2008. Київ : Держспоживстандарт України, 2008. 12 с.
7. Кодекс академічної доброчесності Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція), затвердженого 29 квітня 2021 р. URL: https://drive.google.com/file/d/1W_tRKAqt4kKFyD1zNzR76uxVZY3mUjBV/view.
8. Кодекс академічної доброчесності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. URL: <http://surl.li/arbui>.
9. Методичні рекомендації з перевірки курсових, дипломних/кваліфікаційних робіт (проектів), дисертацій здобувачів ВО К-ПНУ на рівень унікальності (нова редакція). URL: <http://surl.li/ljmcnm>,
10. Положення про атестацію та організацію роботи екзаменаційної комісії в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (нова редакція). Наказ ректора від 29.12. 2023 р. №154. URL: <http://surl.li/vdborl>.

11. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації: наказ Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/-laws/show/z0155-17>

12. Правила оформлення посилань на архівні документи у прикнижкових, прикінцевих, пристатейних списках джерел (у монографії, навчальному посібнику, статті тощо) / Бюлетень Вищої атестаційної комісії України. 2011. № 11. С. 16–19.

13. Положення про дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція), затвердженого вченою радою 26 грудня 2022 р. (протокол № 11) URL: <https://drive.google.com/file/d/1vwOb8sJzVjHpAnrAmFADtNQWYUhJny-R/view>.

14. Положення про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. URL: <http://kpnpu.edu.ua/>

15. Положення про порядок створення, організацію і роботу екзаменаційної комісії в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. URL: <http://kpnpu.edu.ua/>

16. Положення про критерії оцінювання знань студентів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (відповідно до вимог ЕКТС) // Нормативні матеріали з навчально-методичної роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / [уклад: В.М. Федорчук, А.С. Попович, Л.І. Тимофійшина]. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. С. 54–66.

17. Стандарт вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 013 Початкова освіта. Наказ МОН України від 08.04.2024 № 480. URL: <http://surl.li/nhcqyw>.

18. Академічна доброчесність : проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : кол. моногр. / за заг. ред. Н.Г. Сорокіної, А.Є. Артюхова, І.О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 171 с.

19. Бахмат Н.В. Курсова робота з педагогіки: методичні основи організації дослідження та орієнтовна тематика: навчально-методичний посібник / [авт.-уклад. Н.В. Бахмат, Н.В. Гудима]. Київ : Міленіум, 2021. 132 с.

20. Бескорса, О., & Гаврілова, Л. (2023). Цифрові технології в науково-педагогічних дослідженнях майбутніх магістрів початкової освіти. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*, (1), 4–57. <https://doi.org/10.31865/2414-9292.1.2022.275154>.

21. Биков В., Спирін О., Білощинський А., Кучанський О. Відкриті цифрові системи в оцінюванні результатів науково-педагогічних досліджень. *Information Technologies and Learning Tools*. 2020. Випуск 75(1). С. 294–315. DOI:10.33407/itlt.v75i1.3589.

22. Відкритий доступ до наукової інформації : хто, для чого і як. КПІ імені Ігоря Сікорського : вебсайт. URL: <http://kpi.ua/1634-2> (дата звернення: 28.04.2024).

23. Державний стандарт початкової освіти [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF/>.

24. Зайченко І.В. Педагогіка : підручник. 3-тє видання, перероблене та доповнене. Київ : Видавництво Ліра-К, 2016. 608 с.

25. Ковальчук Л. Моделювання науково-педагогічних досліджень: Навчальний посібник. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 520 с. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/09/Kovalchuk-L.-Modeliuvannia-naukovo-pedahohichnykh-doslidzhen-.Posibnyk.pdf>.

26. Концепція «Нова українська школа»: затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. No 988-р. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>.

27. Курлова З., Слободянюк Т., Руда В.. Особливості написання та оформлення науково-дослідницьких робіт. (Відділення наук про Землю). КПНЗ «Київська Мала академія наук учнівської молоді»; [упоряд. : І. Браташук; відп. за випуск В. Васинюк]. Київ : 2016. 24 с.

28. Кваліфікаційна робота з педагогіки: методичні основи організації дослідження та орієнтовна тематика : навчально-методичний посібник. А.А. Сбруєва (заг. ред.). Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 227 с.

29. Методичні рекомендації з перевірки курсових, дипломних/кваліфікаційних робіт (проектів), дисертацій здобувачів вищої освіти К-ПНУ на рівень унікальності (нова редакція). URL: <http://surl.li/zjxxjn>.

30. Методологія інформатизації наукової та управлінської діяльності установ НАПН України на основі веб-технологій : монографія / Авт. кол. : Н.Т. Задорожна, Т. В. Кузнецова, А. В. Кільченко, Х. В. Середа, С. М. Тукало, О. О. Каплун, Л. А. Лупаренко. Київ : Атіка, 2016. 160 с.

31. Найкращі пошукові системи у світі. URL: <https://wedex.com.ua/blog/najkrashhi-poshukovi-sistemi-u-sviti/>.

32. Оліяр М. П., Русин Г. А., Червінська І. Б. Основи науково-педагогічних досліджень (модульно-рейтинговий підхід) : навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / М. П. Оліяр, Г. А. Русин, І. Б. Червінська. Івано-Франківськ : НАІР, 2013. 214 с. URL : <http://194.44.152.155/elib/local/sk794104.pdf>.

33. Паніотто В., Харченко Н. Методи опитування : підручник. Київ: Києво-Могилянська академія, 2017. 342 с.

34. Пошук. Огляд та порівняння популярних пошукових систем URL: <https://cases.media/article/poshuk-oglyad-ta-porivnyannya-populyarnikh-poshukovikh-sistem>.

35. Приклади оформлення бібліографічного опису у списку джерел згідно «Бюлетень ВАК України», № 5, 2009 [Електронний ресурс]. URL: http://www.zerkalov.kiev.ua/sites/default/files/literatura_kl.pdf.
36. Староста В.І. Кваліфікаційна робота магістра: підготовка, оформлення, захист : методичні рекомендації для магістрантів педагогічних спеціальностей. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2021. 52 с.
37. Сучасні методики контент-аналізу: навчальний посібник / За заг. ред. Костенко Н., Батаєвої К., Іванова В. Київ: Кондор, 2018. 256 с.
38. Сховища збереження даних. URL: <http://surl.li/gynpy>.
39. Типові освітні програми для 1–4 класів Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>.
40. Толмач М. Цифрові технології в освіті: можливості й тенденції застосування. *Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері*. 2021, Том 4 № 2. С.159-171. DOI: 10.31866/2617-796X.4.2.2021.247474.
41. ТОП-7 хмарних сховищ. URL: <https://gigacloud.ua/blog/navchannja/top-7-hmarnih-shovisch>.
42. Фамілярська Л. Цифрові технології в роботі вчителя початкових класів НУШ. *Освіта України*. 2021. URL: <https://www.ra-ou.com.ua/index.php?id=589>.
43. Цифрові технології в освіті: сучасний досвід, проблеми та перспективи : монографія / Т. А. Васильєва та ін. ; за заг. ред. д-рки екон. наук, проф. Т. А. Васильєвої, д-ра екон. наук, проф. Ю. М. Петрушенка. Суми : Сумський державний університет, 2022. 150 с.
44. Ярошук Л. Основи наукових досліджень: навч. посіб. 2-ге вид., оновл. Saarbrücken–Riga: LAP LAMBERT Academic Publishing, 2019. 162 с. URL: <https://dspace.bdpu.org/bitstream/123456789/918/1/Yaroshchuk%20L.%20Osnovy%20naukovykh%20doslidzhen.pdf>.

ДОДАТКИ**Додаток А****ЗАЯВА НА ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

Завідувачу кафедри теорії та
методик початкової освіти

здобувача/здобувачки вищої
освіти

I курсу групи _____
спеціальності 013 Початкова
освіта за освітньо-професійною
програмою Початкова освіта
денної (заочної) форми навчання

(прізвище, ім'я, по батькові)

ЗАЯВА

Прошу дозволити виконувати кваліфікаційну роботу здобувача вищої
освіти під керівництвом _____,

(науковий ступінь, учене звання,

прізвище, ім'я, по батькові керівника)

Дата

Підпис

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана
Огієнка

Факультет	педагогічний
Кафедра	теорії та методик початкової освіти
Ступінь вищої освіти	магістр
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність	013 Початкова освіта
Освітньо-професійна програма	Початкова освіта
Форма навчання	денна (заочна)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ (підпис) _____ (ім'я, прізвище)

«_» _____ 202_ року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

_____ прізвище, ім'я, по батькові

1. Тема кваліфікаційної роботи _____, керівник

кваліфікаційної роботи _____
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, учене звання)

_____, затверджена вченою радою педагогічного факультету протокол № _ від «_» _____ 202_ р. 2. Термін подання здобувачем кваліфікаційної роботи _____

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи _____ 4. Зміст

розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

- Опрацювання наукових джерел з теми роботи
- Розроблення теоретичних підходів до дослідження проблеми
- Складання висновків до теоретичного опрацювання проблеми
- Розроблення методики дослідження проблеми
- Узагальнення результатів проведення методики дослідження проблеми
- Оформлення результатів емпіричного дослідження
- Складання висновків до емпіричного дослідження

Складання загальних висновків

Оформлення тексту роботи

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) Таблиці, рисунки.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	ПІБ, науковий ступінь, вчене звання консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання отримав
1			
2			

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи ¹	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Затвердження теми роботи та призначення наукового керівника.		
2.	Отримання завдання на проведення дослідження.		
3.	Підготовка календарного плану виконання роботи, погодження його з науковим керівником та затвердження завідувачем відповідної кафедри.		
4.	Підготовка та узгодження розширеного плану-проспекту кваліфікаційної роботи.		
5.	Підготовка чернеткового варіанту роботи для першого читання науковим керівником.		
6.	Усунення зауважень наукового керівника, подання чернеткового варіанту на друге читання.		
7.	Врахування рекомендацій наукового керівника, доповнення роботи додатковими дослідженнями, що проводилися впродовж практики.		
8.	Підготовка роботи до рецензування; отримання зовнішньої рецензії.		
9.	Чистове оформлення роботи; подання роботи і зовнішньої рецензії науковому керівникові на підготовку відгуку.		
10.	Написання відгуку науковим керівником, його доповідь завідувачу кафедри про завершення роботи.		

Здобувач вищої освіти _____

(підпис)

(ім'я та прізвище)

Керівник кваліфікаційної роботи _____

(підпис)

(ім'я та прізвище)

¹ Назви етапів кваліфікаційної роботи є орієнтовними.

ЗРАЗОК ТИТУЛЬНОЇ СТОРІНКИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик початкової освіти

Кваліфікаційна робота магістра

з теми «_____»
_____»

Виконав(ла): здобувач (ка) ____ курсу,
групи _____
спеціальності 013 Початкова освіта

_____ (прізвище та ім'я і по батькові)

Керівник: _____

(прізвище та ініціали, науковий ступінь, учене звання)

Рецензент: _____

(прізвище та ініціали, науковий ступінь, учене звання)

Кам'янець-Подільський – 202__ р.

ОРІЄНТОВНИЙ ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**ЗМІСТ**

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	
ВСТУП.....	
РОЗДІЛ 1 <i>(Назва)</i>	
1.1 <i>(Назва)</i>	
1.2 <i>(Назва)</i>	
1.3 <i>(Назва)</i>	
РОЗДІЛ 2 <i>(Назва)</i>	
2.1 <i>(Назва)</i>	
2.2 <i>(Назва)</i>	
2.2.1 <i>(Назва)</i>	
2.2.2 <i>(Назва)</i>	
2.3 <i>(Назва)</i>	
ВИСНОВКИ.....	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	
ДОДАТКИ.....	
Додаток А <i>(Назва)</i>	
Додаток Б <i>(Назва)</i>	

**ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ
(З УРАХУВАННЯМ НАЦІОНАЛЬНОГО СТАНДАРТУ УКРАЇНИ ДСТУ 8302:2015)**

КНИГИ:

Один автор

1. Бичківський О. О. Міжнародне приватне право : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 82 с.
2. Бондаренко В. Г. Немеркнуча слава новітніх запорожців: історія Українського Вільного козацтва на Запоріжжі (1917-1920 рр.). Запоріжжя, 2017. 113 с.
3. Бондаренко В. Г. Український вільнокозацький рух в Україні та на еміграції (1919-1993 рр.) : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 600 с.
4. Вагіна О. М. Політична етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с.
5. Верлос Н. В. Конституційне право зарубіжних країн : курс лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 145 с.
6. Горбунова А. В. Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 240 с.
7. Гурська Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 172 с.
8. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с.

Два автори

1. Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с.
2. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с.

3. Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с.

4. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с.

5. Горошкова Л. А., Волков В. П. Виробничий менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с.

6. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.

Три автори

1. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с.

2. Городовенко В. В., Макаренков О. Л., Сантос М. М. Судові та правоохоронні органи України : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 206 с.

3. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338с.

4. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.

Чотири і більше авторів

1. Бікулов Д. Т., Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с.

2. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с.

3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : ЦУЛ, 2016. 528 с.

4. Операційне числення : навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 88 с.

5. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с.

Автор(и) та редактор(и) / упорядники

1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В.М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с.

2. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с.

3. Дахно І. І., Алієва-Барановська В.М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.

Без автора

1. 25 років економічному факультету: історія та сьогодення (1991-2016) : ювіл. вип. / під заг. ред. А. В. Череп. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 330 с.

2. Адміністративно-правова освіта у персоналіях : довід. / за заг. ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ : Ін Юре, 2015. 352 с.

3. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.

4. Країни пострадянського простору: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П.М. Рудяков (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2016. 306 с.

5. Криміналістика : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Галана ; уклад. Ж. В. Удовенко. Київ : ЦУЛ, 2016. 320 с.

6. Миротворення в умовах гібридної війни в Україні : монографія / за ред. М. А. Лепського. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2017. 172 с.

7. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с.

8. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Латковської. Київ : ЦУЛ, 2017. 176 с.

9. Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 5-6 жовт. 2017 р. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 216 с.

10. Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку / за ред.: Т. О. Коломоець, В. К. Колпакова. Запоріжжя, 2017. 328 с.

11. Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем : монографія / за ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2016. 488 с.

Багатотомні видання

1. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с. 2. Кучерявенко Н. П. Курс податкового права : в 6 т. Харків : Право, 2007. Т. 4 : Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.

2. Лодий П. Д. Сочинения : в 2 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. А. В. Синицына. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2015. Т. 1. 306 с.

3. Новицкий О. М. Сочинения : в 4 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. Н. Г. Мозговая. Киев ; Мелитополь: НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2017. Т. 1. 382 с.

4. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с.

Автореферати дисертацій

1. Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с.

2. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с.

3. Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.

Дисертації

1. Авдєєва О. С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII – початок XX ст.) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с.

2. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.

3. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с.

Законодавчі та нормативні документи

1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.

2. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. Офіційний вісник України. 2017. № 4. С. 530–543.

3. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. Урядовий кур'єр. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10.

4. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. Офіційний вісник України. 2017. № 20. С. 136–141.

5. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. Баланс-бюджет. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.

6. Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 48-49. Ст. 536.

7. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 15.04.2024).

8. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Голос України. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.

Архівні документи

1. Лист Голови Спілки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. ЦДАГО України (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71.

2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3. 3. Наукове товариство ім. Шевченка. Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.

Патенти

1. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.

2. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.

Препринти

1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).

2. Шиляев Б. А., Воеводин В. Н. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков : ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл. (Препринт. НАН Украины, Нац. науч. центр «Харьк. физ.-техн. ин-т»; ХФТИ2006-4).

Стандарти

1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).

2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.

3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).

Каталоги

1. Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Донец. ботан. сад НАН Украины. Донецк : Лебедь, 2005. 228 с.

2. Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. Б-ка ім. В.Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с.

3. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.

Бібліографічні покажчики

1. Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності : бібліогр. покажч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала ; Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 60 с.

2. Лисодєд О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992-2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків : Одісей, 2003. 128 с.

3. Микола Лукаш : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10).

4. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. покажч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування).

5. Яценко О. М., Любовець Н. І. Українські персональні бібліографічні покажчики (18562013). Київ : Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографістики ; вип. 3).

Частина видання: книги

1. Алексєєв В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.

2. Баймуратов М. А. Имплементация норм международного права и роль Конституционного Суда Украины в толковании международных договоров / М. А. Баймуратов. Михайло Баймуратов: право як буття вченого : зб. наук. пр. до 55-річчя проф. М. О. Баймуратова / упоряд. та відп. ред. Ю. О. Волошин. Київ, 2009. С. 477–493.

3. Гетьман А. П. Екологічна політика держави: конституційно-правовий аспект. Тридцять лет с экологическим правом : избранные труды. Харьков, 2013. С. 205–212.

4. Коломоєць Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна делікатність. Адміністративне право України : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. Київ, 2009. С. 195–197.

Частина видання: матеріалів конференцій (тези, доповіді)

1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136.

2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених : тези доп. всеукр. наук.практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134-137.

3. Кононенко Н. Методология толерантности в системе общественных отношений. Формирование толерантного сознания в обществе : материалы VII междунар. антитеррорист. форуму (Братислава, 18 нояб. 2010 г.). Киев, 2011. С. 145–150.

4. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53.

5. Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук : матеріали III регіон. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р. Запоріжжя, 2014. С. 211-212.

Частина видання: довідкового видання

1. Кучеренко І. М. Право державної власності. Великий енциклопедичний юридичний словник / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 673.

2. Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. Адміністративне право України : словник термінів / за ред.: Т. О. Коломоець, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55.

3. Сірий М. І. Судова влада. Юридична енциклопедія. Київ, 2003. Т. 5. С. 699.

Частина видання: продовжуваного видання

1. Коломоець Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формулювання їх застосування. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46.

2. Левчук С. А., Рак Л. О., Хмельницький А. А. Моделювання статичного деформування складеної конструкції з двох пластин за допомогою матриць типу Гріна. Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій. Дніпропетровськ, 2012. Вип. 19. С. 212-218.

3. Левчук С. А., Хмельницький А. А. Дослідження статичного деформування складених циліндричних оболонок за допомогою матриць типу Гріна. Вісник Запорізького національного університету. Фізико-математичні науки. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 153-159.

4. Тарасов О. В. Міжнародна правосуб'єктність людини в практиці Нюрнберзького трибуналу. Проблеми законності. Харків, 2011. Вип. 115. С. 200–206.

Частина видання: періодичного видання (журналу, газети)

1. Bletskan D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.

2. Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. Юридичний вісник України. 2017. 20-26 жовт. (№ 42). С. 14–15.

3. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. Урядовий кур'єр. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5.

Інший варіант

4. Коломоець Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття // Право України. 2017. № 5. С. 71–79. 5. Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії // Часопис Київського університету права. 2007. № 4. С. 88–92.

Електронні ресурси

1. Влада очима історії : фотовиставка. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757&> (дата звернення: 22.01.2024).

2. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 20-27. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf>. (дата звернення: 25.05.2024).

3. Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. Юридичний науковий електронний журнал. 2017. № 5. С. 115–118. URL : http://lsej.org.ua/5_2017/32.pdf. (дата звернення: 15.01.2024).

4. Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років ХХ століття: період переходу до ринку. Наука та інновації. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: <https://doi.org/10.15407/scin12.06.006>. (дата звернення: 15.12.2023).

Навчальне видання

Наталія БАХМАТ

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 013 ПОЧАТКОВА ОСВІТА:
ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЗАХИСТ
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК**

Підписано до друку 28.05.2024 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman
Умовно-друковані арк. 7,8. Обліково-видавничі арк. 7,2.
Наклад 300 прим. Замовлення № 51

Видавництво «МІЛЕНІУМ» (Київ)
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 535 від 19.07.2001 р.

Видавництво «МІЛЕНІУМ»
м. Київ, вул. Кирилівська, 60
Тел.: +38 (067) 849-34-60
Факс: +38 (044) 222-50-84
E-mail: milenium_ofis @ukr.net